

1916. M. 11.

34

A

BIHARI REF. EGYHÁZMEGYE

1916. ÉVI SZEPTEMBER HÓ 22-ÉN

— NAGYVÁRADON TARTOTT —

rendes őszi közgyűlésének

jegyzőkönyve.

KIADTA:

AZ EGYHÁZMEGYE.

Nagyvárad.

Nyomatott Béres és Held könyvnyomdájában

1916
1916

A

BIHARI REF. EGYHÁZMEGYE

1916. ÉVI SZEPTEMBER HÓ 22-ÉN

— NAGYVÁRADON TARTOTT —

rendes őszi közgyűlésének

jegyzőkönyve.

KIADTA:

AZ EGYHÁZMEGYE.

Nagyvárad.

Nyomatott Béres és Held könyvnyomdájában

~~1915.~~

1916

A bihari ref. egyházmegye 1916 évi szeptember hó
22-én Nagyváradon tartott rendes őszi közgyűlésének

JEGYZŐKÖNYVE.

Jelen voltak: Sulyok István esperes, Tatár Zoltán
világi tanácsbíró elnöklete alatt:

Lévay Mihály, Surányi Lajos, Major Gyula, Kiss
Antal, Konrád Géza lelkészi,

dr. Szegedy Lajos világi tanácsbírák;

Konrád Géza em. közig., Lévay Mihály lelk. gyám-
intézeti pénztárnok;

Bíró Ferenc lelkészi, dr Thury László, Lukács Ödön
világi jegyzők;

Eröss Károly, Farkas Elek, Barcsay Károly, Balogh
Sándor tanító-képviselők;

dr Thury Kálmán e. m. ügyész.

Egyházak képviselőiben:

Ártándról: Dankó Sándor l., Nagy Ferenc g.

Bszentmártonból: Kiss Antal l., Veres József g.

Biharról: Tarnóczy Lajos l., Szabó Lajos g.

Biharkeresztesről: Szigeti Elek l., Balla Lajos g.

Biharpüspökiből: Balajthy Jenő l., Szücs Lajos g.

Biharszentjánosról: Könyves János l., Kerecsi Imre g.

Bojtról: Bán István l., Buti P. János g.

Borsról: -----, Isza Lajos g.

Csökmőről: Szabó Bertalan l., F. Tóth István g.

Darvasról: Molnár Vince l., Barta Sándor g.

Élesdről: -----

Fugyból: Nagy Elek l., Szakács Gáspár g.

Fugyivásárhelyről: Varga Gedeon l., Nagy Sándor g.

Furtáról: -----

Hegyközcseréteiről: Szücs László l., Szilágyi Lajos g.

Hegyközkovácsiból: Szokolay Béla l., Harsányi József g.

Hegyközpályiból: Bácsy Gyula l., Asztalos Lajos presb.

Hegyközszáldobágyról: -----,
 Hegyközujlakról: Szentimrey Dániel l., Dani Lajos g.
 Jákóhodosról: Szabó István l., Góbi János g.
 Kismarjáról: Molnár Zoltán l., Egeresi János g.
 Kisszántóról: Babicsák József l., Szücs István g.
 Köröskisjenőből: Székely Ernő l., ifj. Lőrincz Mihály h. g.
 Mezőtelegről: -----,
 Mezőtelkiből: ifj. Nyeste István l., Nagy Lajos g.
 Nagykakucsról: -----,
 Nagykerekiből: Lévy Mihály l., Nagy Ferenc g.
 Nagyszántóról: Bodnár Gábor l., Szolga Imre g.
 Nagyváradról: Sulyok István l., Boros Péter algondnok,
 Máthé Lajos pénztárnok.
 Nyüvedről: Zagyva Gyula l., Lovas Lajos g.
 Örvéndről: Biró Ferenc l., Pintér János presb.
 Paptamásiból: Major Gyula l., S. Tóth Károly g.
 Pelbárthidáról: Holkó József l., Nagy Lajos g.
 Pósalakáról: Sipos János l., Magyar Péter g.
 Pusztaujlakról: Doma Gyula l., Jakab Imre g.
 Révről: -----,
 Siterről: Barcsa Mihály l., Nagy József g.
 Szalárdról: Surányi Lajos l., Kovács Imre g.
 Toldról: Németh István l., Szántó Ferenc g.
 Váncsodról: Bethlendy Sándor l., Ujhelyi László g.
 Váradlesről: Konrád Géza l., Finta János g.
 Zsákáról: Vadon Miklós l., F. Szabó József g.

82. szám. Sulyok István esperes buzgó s a mai nehéz időket hiven visszatükröző könyörgéssel a gyűlést megnyitja.

83. szám. A tárgysorozat fölvétele előtt az Ügyrend alapján az esperes kéri, hogy a nagyváradi tanítónőképző intézet 1917. évi költségelőirányzatát a közgyűlés tárgyalás alá bocsátani sziveskedjék.

Közgyűlésünk az ügy tárgysorozatba való felvételét engedélyezi.

84. szám. Az egyházközségi képviselők megbízó leveleiket bemutatják.

A megbízó levelek átvizsgálása után a közgyűlés megállapítja a szavazati joggal bíró tagok névsorát (lásd a jegyzőkönyv

elején) s azt a megbízott jegyzővel felolvastatja s a törvényszerű megalakulást megállapítja.

85. szám. Távolmaradásukat kimentették; Kurovszky Ferenc e. m. gondnok, dr Miskolczy Ferenc, K. Nagy Sándor világi-. Csák Máté lelkészi tanácsbírák Papp László lelkészi jegyző, Nagy Vilmos tanárképviselő, Juhász Sámuel furtai lelkész.

Közigyűlésünk nevezettek távolmaradását igazolja.

86. szám. Távolmaradásukat előre nem mentették ki: Dávid Gyula élesdi, Bokross Benedek hegyközsáldobágyi, Baka Béla mezőtelegdi, Ács Endre nagykakucsi, Kulcsár Endre révi lelkészek; világi képviselőt nem küldött az élesdi, a furtai, a hegyközsáldobágyi, a mezőtelegdi, a nagykakucsi és a révi egyház.

Közigyűlésünk az esperest megbizza, hogy a távolmaradottakkal szemben a vonatkozó szabályzat szerint járjon el.

87. szám. Az egyházkerületi közgyűlés 89—1916. sz. határozatával felhívja az egyházmegyéket, hogy a népiskolai tanügyi bizottság által megállapított s a fenti jegyzőkönyvi szám mellékleteként kinyomatott tanítói díjlevél mintára vonatkozólag az őszi közgyűlés elé terjesszék be véleményeiket.

Egyházmegyei közgyűlésünk a díjlevél-mintát, miután az 1907. évi XXVII. t.-c. és az 1913. évi XVI. rendelkezéseinek figyelembevételével készült, alkalmasnak találja.

88. szám. A 98—1916. sz. egyhker. határozatban foglalt felhívás folytán az esperes jelentése alapján

az egyházmegyei közgyűlés megállapítja, hogy a bihari egyházmegye területén az 1915—1916. isk. évben 172 református vallásu tanuló iratkozott be a nagyváradi községi, róm. kath. zárdai és izraelita hitközségi polgári leányiskolába. Tekintve, hogy felekezeti szempontból a bihari egy-

házmegye területén legexponáltabb egyház-község a nagyváradi, ennél fogva a református jellegű felekezeti intézmények fejlesztése mindenképp fölött e helyen nemcsak indokolt, de annál inkább szükséges, mert évről-évre a fejlődő leánynövendékeknek olyan nagy tömege van kitéve veszedelmes behatásoknak, amelynek szomorú eredménye az évenkénti kitérés statisztikai adatokban megdöbbentő számmal mutatkozik. Tekintve azt is, hogy Nagyváradon már tanítónőképzőintézettel kapcsolatos internátus két évtized óta működik, ez intézmény tovább fejlesztése anvgi tekintetből is ezen a helyen önként kínálkozik. Megfontolást igényel azonban, hogy a leánynevelés szolgálatába egy olyan rivális intézet állíttassék-e be, amely már Nagyváradon nagy számmal működik, vagy pedig esetleg egy felsőbb leányiskolával kapcsolatos leánygimnázium létesítése képezné a törekvés tárgyát.

E határozat az egyhker. közgyűlésre felterjesztendő.

89. szám. A 190—1916 sz. e ker. határozatnak megfelelően

felhívja közgyűlésünk azokat az egyház-községeket, amelyek a legációt megszüntették, hogy azt, tekintettel az intézménynek az ifjuság anyagi támogatását és egyházas szellemű nevelését előmozdító nagy fontosságára: minden eszköz megragadásával igyekezzenek visszaállítani s a presbytériumnak e tárgyban hozott határozatát az esperesi hivatalhoz f. évi november 1-ig terjesszék be.

Általában felhívja közgyűlésünk az egyházközségeket, hogy ahol csak mód és alkalom kínálkozik — a háború befejezése után — új legációkat létesíteni buzgólkodjanak.

90. szám. Az 512—1915. sz. e. ker. határozat alapján felhívja közgyűlésünk az esperest, hogy a háboru befejeztével, mihelyt annak az egyes egyházközségek anyagi helyzetére való hatása megállapítható: vegye számba az egyházmegye területén levő összes egyházak háztartási viszonyait s az egyetemes egyházi támogatás nélkül válságba jutandó egyházakról a püspöki hivatalnak az általa kitűzendő határidőig tegyen részletes jelentést.

91. szám. Az 522—1915. sz. e. ker. határozat értelmében

közgyűlésünk a vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak a nagyráskai vallássérelmi ügyben 30,240—VI. c. 1914. sz. a. kelt Zemplén várm. kir. tanfelügyelőjéhez intézett s a fenti jegyzőkönyvi számban egész terjedelmében közzétett rendeletét elvi jelentőségénél fogva a lelkészek figyelmébe ajánlja.

92. szám. A 772—1915. sz. e. ker. határozat értelmében

utasítja közgyűlésünk az iskolafenntartó egyházakat, hogy a betegség miatt szabadságolt tanítók helyettesítési díjainak az egyetemes adóalapból kérése alkalmából az egyházközség összes szükségletét feltüntető költségelőirányzataikat és számadásaikat terjesszék fel az egyetemes konventhez.

93. szám. A 37—1916. sz. e. ker. határozat megállapítja a reformáció 400. évfordulója alkalmával tartandó ünnepély programját.

Felhívja közgyűlésünk az egyházközségek presbytériumait, hogy a reformáció 400. évfordulóját a fenti e. ker. határozatban foglaltak figyelembe vétele mellett a nagyjelentőségű világeseményhez méltó módon ünnepeljék meg.

94. szám. A 38—1916. sz. egyhker. alapján

figyelmezteti közgyűlésünk az adósegélyért folyamodó egyházakat, hogy az egyetemes konvent 161—1916. sz. határozatának 3. pontja értelmében az egyetemes adó-alap végrehajtó-bizottságával csakis az esperesi és püspöki hivatalok útján érintkezhetnek; módjukban fog állani tehát az egyházközségeknél, hogy esetleges panaszait és észrevételeiket felettes hatóságainál érvényesítsék.

95. szám. A 43—1916. sz. e. ker. határozat értelmében

felhívja közgyűlésünk a lelkészeket, hogy magyar református Sionunknak, közelebbről egyházkerületünknek nagy érdekeit mindenkor szíven viselő s odaadó hűséggel szolgáló organumát, a „Debreceni Protestáns Lap“-ot terjeszteni s minden tőlük telhető módon odahatni törekedjenek, hogy világi testvéreink úgy a lap írásában, mint olvasásában minél nagyobb érdeklődést tanusítsanak.

96. szám. A 48—1916. sz. egyhker. határozat értelmében tekintettel az építkezési anyagok nagymérvű megdrágulására:

anyagi felelősségre való figyelmeztetéssel felhívja közgyűlésünk az egyházközségek presbytériumait, hogy ingatlanaiknak a változott viszonyoknak megfelelő értékig való biztosítását haladéktalanul eszközöljék s ennek megtörténtéről az esperesi hivatalhoz f. évi november hó 15-ig mulhatatlanul tegyenek jelentést.

97. szám. A 60—1916. sz. e. ker. határozat 3. pontja kimondja, hogy „a Fonciére Biztosító Intézettől a díjbevételek 20 százaléka címén járó összegnek a tűzkármentesítési pénztárba folyó háromnegyed része (15 százalék) ezentul egész összegében ott marad s

ezzel az egyházmegyei gyámpénztárak részesedését megszünteti."

Közügyülésünk a fenti határozatot tudomásul veszi; ezzel kapcsolatban a révi és váradlesi egyházak tűzbiztosítási segélyeinek fizetését megszünteti s egyben felhívja nevezett egyházakat, hogy erre a fedezetet az egyetemes adósegély-alapból kérjék.

98. szám. Sulyok István esperes beterjeszti jelentését az egyházmegye 1915. évi valláserkölcsei és anyagi állapotáról.

A nagy gonddal és mély körültekintéssel szerkesztett jelentést közgyülésünk tudomásul veszi, jegyzőkönyvébe iktatja s fáradhatatlan buzgalomú esperesünknek a minden jelenséget felölelő jelentéséért köszönetet mond s vonatkozó határozatait a következőkben hozza meg.

a) Felhívja a mezőtelki és nyüvedei egyházak presbytériumait, hogy legalább a téli hónapokban, mikor a külső munkák nagyjából szünetelnek, a hetköznapi istentiszteletet tartsák meg s a templom látogatásában a presbyterek mutassanak jó példát a gyülekezetnek.

b) Felhívja közgyülésünk a lelkészeket, hogy a gyermek-istentiszteletet, mely a felekezeti öntudat felkeltésére kiválóan alkalmas, mindenütt, de főleg ahol állami és községi iskolák vannak s a növendékek a templommal érintkezésben nem állnak: haladéktalanul vezessék be.

c) Felhívja a presbytériumokat, hogy a confirmálás ünnepélyét emléklapok, vallásos iratok és bibliák kiosztásával igyekezzenek a növendékek lelkére nézve mélyebb s maradandóbb hatásúvá tenni s a lelkészek a confirmációi oktatásban mindenütt résztvegyenek.

d) Felhívja a lelkészeket, tanítókat és presbytereket, hogy a legnagyobb gondossággal és körültekintéssel járjanak el a tekintetben, hogy az urasztalához minden gyermek előkészíttessék.

e) Szigoruan figyelmezteti közgyűlésünk a lelkészeket, hogy a vegyes házasságok körül az egyhker. szabályrendelet utasításainak megfelelően járjanak el s a vegyes házasságok nyilvántartásáról, a meg egyezésekről naplót vezessenek.

f) Felhívja a lelkészeket és a presbytériumokat, hogy a vallásos közönyösség megszüntetésére, illetve a hitélet erősítésére és az egyházhoz való tartozás érzetének emelésére nézve a tőlük telhető módon mindent kövessenek el.

g) Utasítja a borsi, bojtai, fugyíi, hegyközpályi, hegyközujlaki, köröskisjenői, mezőtelkii, nagykakucsi, nyüvedi, pósalakai, révi, váncsodi, bsztmártoni, bihari, bihar-keresztesi, biharszentjánosi kismarjai, nagyszántói, pelbárthidai és siteri egyházak presbytériumát, hogy az 519—1908. sz. egyhker. határozatnak megfelelően az árva- és szegényügyi bizottságot haladéktalanul alakítsák meg s ennek megtörténtéről f. évi december hó 1-ig az esperesi hivatalnak tegyenek jelentést.

h) Felhívja a lelkészeket és presbytériumokat, hogy a tiszta ref. hitelvi befogás megvédelmzése és a babonás szokások kiküszöbölése körül leghatékonyabban járjanak el.

i) Utasítja az ártándi, borsi, furtai, hegyközkovácsii, hegyközszáldobágyi, kishántó, nyüvedi, örvéendi és váncsodi egyházak presbytériumát, hogy a paróchiális tanácsot haladéktalanul szervezzék s eljárásuk eredményéről f. évi december hó 1-ig az esperesi hivatalnak jelentsenek.

Ezzel kapcsolatban felhivatnak a lelkészek, hogy a parochiális tanács tagjainak számáról és a tisztviselekről pontos adatokat közöljenek az egyházlátogatási jegyzőkönyvekben s általában oda törekedjenek, hogy ez az intézmény egyházunkra nézve életképes szerv legyen

j) Felhívja a lelkészeket és tanítókat, hogy az ifjúsági egyesületek és ezzel kapcsolatosan az énekkarok szervezése körül a legnagyobb odaadással és lelkiismeretes buzgósággal járjanak el.

k) Figyelmezteti a fugyii, nagykakucsi, pósalakai és jákóhodosi presbytériumokat, hogy a vallásos irányu lapok terjesztését illetőleg minden eszközt ragadjanak meg.

l) Utasítja a fugyii egyházat, hogy anyakönyvei, fontosabb okiratai és szent edényeinek biztosítása végett haladéktalanul záros szekrényt szerezzen be.

m) Utasítja a hegyközujlaki, kismarjai, kisszántói, mezőtelkii, nyüvedi, siteri és jákóhodosi egyházak lelkészeit, hogy az egyh. III. tc. 4. §-ában előírt rovatos kimutatást készítsék el s a f. évi dec. hó 15-ig megerősítés végett az esperesi hivatalhoz terjesszék be; ahol pedig az adósegély kérvény melléklete gyanánt a konventhez felterjesztették és ott visszatartatott, haladéktalanul visszakérendő.

n) Utasítja azokat az egyházakat, amelyeknek ingatlanai telekkönyvezve vagy egyáltalán nincsenek, vagy hibásan vannak, hogy a telekkönyvezést, esetleg az e. m. ügyész közbejöttével eszközöljék, illetve igazíttassák ki.

o) Utasítja az egyházközségeik presbytériumait, hogy az összes pénzkihelyezéseket vizsgálják át s a presbytérium megkérdezése nélkül történt kihelyezések felett a presbytériumok névszerint meg-

hozott határozattal határozzanak s a kötvényekre a presbyteri határozat keltét vezessék rá; a jövőben pedig minden év utolsó presbyteri gyűlésén névszerinti szavazással állapítsák meg, hogy mely pénzügyintézetnél akarják a betétet elhelyezni.

p) Utasítja az élesdi és hegyközpályii egyházak presbytériumait, hogy bizonytalanságban levő kötvényes követeléseire nézve f. évi december 31-ig tegyenek jelentést az esperesi hivatalnak arra nézve, hogy a kihelyezések kinek az engedelmével történtek, kit terhel a felelősség.

q) Felhívja a biharkeresztesi egyház presbytériumát s az e. m. ügyészt, hogy az ottani megbukott takarékpénztárban elhelyezett tőkékről a legközelebbi közgyűlésre jelentést tegyenek.

r) Utasítja a presbytériumokat, hogy alapítványaiknak eredetét pontosan és lelkiismeretesen vizsgálják meg s a f. évi december hó 1-ig jelentsék be az esperesi hivatalnak, hogy melyek az egyházközség által tett alapítványok.

s) Utasítja a pelbárhidai egyházat, hogy tanítójának díjlevelét megerősítés végett a legközelebbi közgyűlésre terjessze föl.

t) Midőn sajnálattal veszi tudomásul, hogy Darvason az iskola tanító hiányában egy évig szünetelt; felhívja a presbytériumot, hogy a f. isk. évben a tanítói állásnak helyettesítéssel való betöltéséről mulhatatlanul gondoskodjék.

u) Elismerését és köszönétét nyilvánítja Sarkadi Vilma furtai, Barcsay Amália zsákai és Kovács Erzsébet kügypusztai tanítónőknek szorgalmas és eredményes tanításukért. Ugyszintén Babicsák József kisszántói és Holkó József pelbárhidai lelkészeknek, kik tanító hiányában

maguk végezték a tanítást, valamint Varga Gedeon fogyivásárhelyi lelkésznek a vallás- és énektanítás terén kifejtett buzgó és eredményes munkásságáért.

99. szám. Sulyok István esperes beterjeszti következő időszaki jelentését:

Nagyfiszteleti s tekintetes egyházmegyei közgyűlés!

A legutóbbi közgyűlés óta elnökileg elintézett ügyekről a következőkben van szerencsém fiszteletteljes előterjesztésemet megtenni.

1., Az I. t. c. 15 § d. pontja alapján az egyházmegye elnöksége a f. évi május hó 24-ről a szabályszerűen meghozott presbiteri és egyházközségi közgyűlési határozatok alapján a f u r t a i egyházközségnek engedélyt adott arra, hogy a tulajdonát képező és saját kezelése alatt álló „szegényalap”-ból 6 százalékos kamat biztosítása mellett kötelező okirat ellenében költségvetésileg megállapított és pénztári készlet hiányában fedezetlen kiadásainak teljesítésére 800 azaz nyolcszáz koronát ideiglenes kölcsönképpen a f. évi december hó 31-ig való visszafizetés kötelezettséggel fölvehessen. Nevezett egyház az ily címen kért kölcsöneit mindenkor a legnagyobb pontossággal rendezte, ennél fogva az elnökség semmi aggodalmat nem látott fennforogni arra nézve, hogy a különben is sulyos időben, egyébként is ismervén az egyházközség nehéz helyzetét, — a kérelem elől elzárkózzék. Hasonlóképpen 400 K. ideiglenes kölcsön engedélyezése iránt tett előterjesztést a kismarjai egyházközség, hogy hivatalnokainak esedékes fizetését pénztári készlet hiányában kiszolgáltassa. Első eset, mikor az eddig anyagilag jól rendezettnek mondható kismarjai egyházközség pénztári zavarba kerül s feltárja azt a nehéz küzdelmet, amelyet még megalapozott gyülekezeteink is válságosan nehéz időben a létfenntartásért folytatnak. Az elnökség amennyiben az e tárgyban kelt határozatok szabályszerűek s fedezetül az egyházközség földhaszonbéréi jelöltettek meg, — hozzájárult, hogy szabályszerű kötelezés és kamatbiztosítás mellett a kérelmezett összeg az ottani hitelszövetkezetben betétként kezelt „egyházi adóalap”-ból ez évi november 1-én való visszafizetés kötelezettségével fölvételessék. — A m e z ő t e l e g d i egyházköz-

község a f. évi június hó 9-én azt a kérelmet terjesztette elő, hogy a lelkészlak kerítései teljesen tarthatatlanok s a kerítések hiánya miatt a lelkész anyagi veszteséget szenved, tehát ezeknek helyrehozása olyan sürgős szükségét képez, melyet pénztári készlet hiányában ideiglenes kölcsön felvételével is megkészíttetni kell. Az elnökség a faanyag jelenlegi magas ára mellett a kerítéseknek kijavítással való fenn tartását ajánlotta az egyházközségnek, de mert a teljes elavulás miatt ez lehetetlen volt, minthogy a f. évi költségvetésben már erre provideálás is történt, — a szabályszerű meghozott határozatok alapján és a fedezet kimutatása mellett megengedte, hogy a „bérház alap“ tőkéjéből, amelynek kamata egyébként is közszükségre használandó, — szabályszerű kötvényadás és a kamatbiztosítás föltétele mellett, legkésőbb ezen év december hó 31-ig visszafizetendő 600 K azaz hatszáz korona ideiglenes kölcsönt fölvegyen. A v á n c s o d i egyházközség a f. évi ápril hó 14-én a szabályszerűen meghozott határozatok és a fedezet megjelölése mellett pénztári készlet hiányában a belhivatalnokok fizetésének kiszolgáltatása végett 400 kor. ideiglenes kölcsönre kért engedélyt. Az egyházmegyei elnökség a fennforgó okokra tekintettel a kérelmet teljesítette, föltételképen kötvén ki, hogy amennyiben az egyházközség az ideiglenes kölcsönt ez év okt. 1-én ki nem fizetné, visszatartott adósegélye fog a törlesztésre fordíttatni. A kölcsön azonban igénybe nem vétetett, sőt a lelkész jelentette, hogy 150 kor. váltótartozáson fennálló ideiglenes kölcsönét is rendezte.

2., A nagyvárad i egyházközség indokolt előterjesztést tett, hogy a néh. dr. Várady Zsigmond alapítványi hagyatékhoz tartozó recski ingatlan adásvételi szerződését, mivel annak sürgős megerősítésétől függ a pörök rengetegével megtámadott hagyaték biztosítása, — az egyházmegyei elnökség a közgyűlésnek utólagos jóváhagyása reményében elfogadó záradékkal lássa el. Az elnökség figyelmét nem kerülte ugyan el az egyh. I. tc. 22. §-a 1. pontjában foglalt rendelkezés, mégis közvetlenül ismervén azokat a nagy nehézségeket, melyekkel a dr. Várady-féle hagyaték rendezése jár; érezvén továbbá a felelőséget a tekintetben is, hogy a hagyatéknek minden veszteségtől való megóvása elsőrendű kötelessége: az urgens necessitas indoka alapján az adás-

vételi szerződéstől jóváhagyását nem tagadta meg. A vonatkozó ügyiratok a követe-ményeknek megfelelők voltak s azokat ügyészi szempontból az egyházmegye ügyésze átvizsgálta és jogászi tekintetéből kifogás alá eshetőknek nem találta.

3. A váradlesi egyházközség nevében Konrád Géza lelkész úr azzal a kéressel fordult a f. évi április hó 23-án az esperesi hivatalhoz, hogy a tulajdonát képező iskolaépületnek a vall. és közokt.-ügyi kormány nevében Biharvármegye kir. tanfelügyelőjével a régi alapon újabb 10 esztendőre megkötött bérszerződését hagyja jóvá. A bérlemény tárgyának hosszabb időre való biztosítása az egyházközség jól felfogott anyagi érdekében állván, a bérleti szerződésnek jóváhagyásához annál inkább hozzájárultam, mert az egyházközség érdekeit minden tekintetben megvédve és biztosítva találtam.

4. Egyházmegyei közgyűlésünk 5—1915. sz. határozatának 3. pontjában megbizni méltóztatott, hogy ugy a borsi, mint a pusztajlaki egyházközségek engedély nélküli kölcsöneinek miben állását helyszíni kiszállással vizsgáljam meg. A vizsgálatot mindkét helyen teljesítettem. A borsi egyházközségnek 1910-től kezdődőleg 2600 kor., illetőleg 1300 K ilyen kölcsöne van, mert az 1910-ik év folyamán Kiss Pétertől fölvelt 700 koronát az egyházmegyei közgyűlés utólagosan 39 1910. sz. határozatával, az 1913. évben pedig Vass Andrástól kölcsönzött 600 koronát az em. közgyűlés 15—1913. sz. határozatának 3. pontjával tudomásul vette, illetőleg engedélyezte. E két rendbeli kölcsön az egyházközség intézkedő szerveinek határozata alapján vétetett föl és pedig az előbbi [700 K] a tandijkártalanító államsegély folyósításáig a tanítói fizetések kiszolgáltatása céljából. A tanítók ez előlegezett összeget succesive visszatérítették az egyházközség pénztárának, de mert váratlanul özv. Szűcs Sándorné tanítónénak végkielégítése [650 K], ideiglenes tanító alkalmazása [320 K], néh. Szűcs Sándor tanító 384 K. orsz. tanítói nyugdíjhátralékának az egyházközségen való behajtása, mely ellen a végső fokig vitt jogorvoslattel élt, — oly súlyos teherrel nehezettek az egyházra, hogy ezek kifizetésére a vissztérítményeket is fel kellett használni. Az utóbbit [600 K] pedig azért kellett kölcsönözni, hogy az ifjusági és tanítói könyvtár árának esedékes részletét, az

állami adókat kifizethessék és a belhivatalnokok tüzfáját beszerezthessék. Az állami adó maga 800 K. — Az egyházmegyei elnökség, illetőleg az em. közgyűlés engedélyének nem kérése nélkül a 11—1914. sz. presbyteri határozat alapján 600, a 9—1915. sz. presbiteri határozat felhatalmazásával pedig 700 K. kölcsönt vettek föl Rácz Lajostól az egyházközség folyó szükségleteinek fedezésére, amilyen volt pl. a harang árának törlesztése 300 K, tanítói és lelkészi lakás, melléképületek renoválása 1500 K. Ezek az összegek teljes összegökben ma is fennállanak, a törlesztést és visszafizetést lehetetlenné tették egyfelől az utóbbi esztendőök súlyos közgazdasági viszonyai, az egyházközség jövedelmének elmaradása, haszonbérek [1000 K] be nem fizetése. A borsi egyházközség jelenlegi anyagi helyzete szerfölött súlyos, annál inkább, mert templomépítési adósság is nyomja, amelynek évenkénti pontos törlesztése nem csekély nehézséget okoz. Nagy baj, hogy adócsökkentési segílyt sem nyerhetett, ami részére figyelembe veendő könnyebbülést jelentett volna. Teljesen kizárt, hogy ezeket a kölcsönöket jelenlegi jövedelmi forrásai mellett az egyház csak részben is törleszthesse. Magának a kamatnak pontos fizetése is súlyos feladat elé állítja az egyházat. A dolgoknak rendes mederbe terelése azonban elkerülhetetlen, mert különben az egyház még mélyebben sülyed az adósságba. Azért úgy vélném, hogy az egyházközség mindenekelőtt odautasítandó, hogy ez ideiglenes kölcsöneire nézve hozza meg szabályszerű határozatait, jelölje meg a fedezetet az 1917. évi december 31-ig a kamatokra nézve, ami ha másképen lehetséges nem volna, rendkívüli egyházi adó vállalásával is biztosítandó. Az em. közgyűlése pedig 1917. évi dec. 31-ig ideiglenes kölcsönként engedélyezze ezeket. Azért addig, mert az adósegélyek revideálása vagy esetleges új munkálata az 1918. évben megtörténvén, az egyházközség kísérletet tehet ismét, megromlott anyagi helyzetének ezen az úton való szanálására.

A pusztajuhász egyházközség második iskolát szándékozván építeni, az 1914. évben tégláégetésre 793 kor. 76 fillért használt fel a belhivatalnoki fizetési tőkéből, abban a reményben, hogy ezt a tőkesegélyből hamarosan visszatéríteni fogja. A konvent 126—1915. sz. határozatával részére a 600 korona iskolaépítési segílyt meg is szavazta,

de a kielégítés még nem történt meg. Minthogy az egyház-község az elköltött összeget ebben a ciklusban minden-
esetre kifizetendő tőkesegélyéből akarja visszafizetni,
szabályszerű határozatok kapcsán a felhasznált pénzről
adóslevelet állítván ki, ami ugyan számbeli tévedés miatt
kicserélendő, — kéri, hogy addig azt ideiglenes kölcsön-
képen 6 százalék mellett megtarthassa, aminek megadását
semmi körülmény nem gátolja.

5. Az ártándi egyházközség a f. évi július 12-iki nagy
jégvihar folytán tetemes romlást szenvedett lelkészlakot
nagyobb költséggel kijavítani akarván, a munka idejében
való megkezdése céljából engedélyt kért, hogy addig is,
mig a kérelem kölcsönre vonatkozó részében egyházmegyei
közgyűlési elbírálást nyer, — építési szándékukat ne aka-
dályozzam. Mivel az ügy minden részében kifogástalanul
előkészítettett, a munka megkezdését engedélyeztem és a
földerjesztett iratokat érdemben való elintézés végett a tárgy-
sorozat rendén előterjesztem.

6. Az egyhm. közgyűlés 22—1916. sz. határozatának
8. pontjában a bihari, biharkeresztesi és csökmői egyház-
községek felhívást nyertek, hogy az egyházközségi bíróság
megalakításáról jelentéseiket ez évi aug. hó 1. napjáig ter-
jesszék föl. A jelentés megtörtént.

7. Ugyancsak az egyhm. közgyűlésének 22—1916. sz.
határozata 12. pontjában elrendelni méltóztatott, hogy bol-
dogemlékű Bary József volt em. gondnok emlékére teendő
alapítvány céljából rendezett gyűjtés eredményéről előter-
jesztést tegyek. A gyűjtés eddigelé 340 K. 46 fillért hozott
össze, mely a Nagyvárad Hitelbank IX—4174. sz. betét-
könyvén helyeztetett el. Sajnálattal emlitem meg, hogy egy-
házközségeinknek több mint fele nagy erkölcsi kötelezett-
ségét nem teljesítette. Még a gondolat is távol van tőlem,
mintha annak a látszólagos közönynek forrása, elhúnyt
érdemes jelesünk emlékének meghalványodása volna, de
inkább azt hiszem, hogy a mai idők megpróbáltatásai és
gondja, egyházközségeink és hiveink áldozatkészségének
annyi oldalról igénybe vétele tétette félre a kegyeletes meg-
emlékezést. Miért is kérnem kell, hogy a fentebb jelzett
összeggel ne méltóztassék a gyűjtést még lezárni, hanem
hosszabbíttassék meg annak határideje a f. év végéig, is-
mételten figyelmeztetvén az elmaradt egyházközségek

vezetőit, hogy nem kényszerűségből, de az elhalt derék férfiú hervadhatatlan érdemeinek megbecsüléséből erkölcsi kötelességüknek tegyenek eleget.

8. A f. évi július 31-én a bihari egyházközségben Holkó Ilona okl. tanítónőnek, a f. évi szeptember 7-től a furtai egyházközségben Csiszár Etelka okl. tanítónőnek az 1916—17-ik évben helyettes tanítóként való alkalmazásához hozzájárultam, valamint az elmúlt tanévben ez évi április 12-én hozzájárultam, hogy a csökmői egyházközség a katonai szolgálatot teljesítő Téby Lajos iskolájánál, Szabó Bertalanné, Homolya Ilona okl. tanítónőt alkalmazza helyettesül.

9. Utolsó közgyűlésünk óta a belhivatalnokok között a következő változások fordultak elő. Bácsy Gyula hegyközpályi és Vadon Miklós zsákai lelkészek, előbbi f. év október 1-én, utóbbi pedig november 1-én nyugalomba lép. Mindkét lelkész munkás és érdemes tagja volt lelkészi testületünknek, kik az egyházépítés nagy munkájában derekasan teljesítették feladatukat. Bácsy Gyulát betegsége, Vadon Miklóst pedig az egyházmegye kebelében eltöltött több mint negyven éves szolgálat fáradalma szólítja el a munkamezőtől. A szó igaz értelmében mindegyik lelkész távozása veszteséget jelent nemcsak az egyházközségre nézve, amelynek bölcs és gondos vezetői voltak, hanem közelebbről egyházmegyénket illetőleg is, amelynek gépezetében mindenkor értékes szervnek bizonyultak. A nyugalom adja vissza a beteg férfiúnak egészségét, az elfáradt pásztort pedig kísérje a pihenés utain mindnyájunknak igaz becsülése és őszinte szeretete. Segédlelkészül főtiszt. püspök ur örméltósága a biharkeresztesi egyházközségbe ez évi április 25-én Széles Pált, majd ennek eltávazása után f. évi július 30-án Barabási Ferenc atyafit rendelte ki. A tanítói kart s egyházmegyei tanügyünket igen súlyos veszteség érte Gózné, Nagy Szeréna bihari jeles tanítónőnek halálával, aki ifjan, legszentebb női hivatása közben vált meg nemes hivatásától. Legyen emléke áldott közöttünk. Az egyházmegye kötelékéből eltávoztak: Nagy Blanka csökmői, Csath András siteri és Medgyesi Gyula pelbárthidai tanítók, akiknek helye részint betöltetett, részint pedig az eljárás folyamatban van.

10. Nyilvánartás végett közlöm, hogy időközben

Gózné, Nagy Szeréna a III. fiz. oszt. 3., — Pákh Valéria biharpüspöki tanítónő kezdő javadalomra, — Bujdosó Lajos hegyközsáldobági tanító a III. fiz. oszt. I., — Eszenyiné Beksy Zsuzsánna biharkeresztesi tanítónő a II. fiz. oszt. 2. fokába léptek elő.

11. Őszinte részvétellel jelentem be egyházmegyénk érdemes tanácsbírójának, néh. Telegdi József országgyűlési képviselőnek és a mezőtelegdi egyházközség főgondnokának a f. hó 16-án bekövetkezett halálát. Az elhunyt derék férfi jellemét a legszebb emberi vonások alkották, amelyek között első helyen állott egyházának forró szeretete, amelyért nemcsak munkálkodni, hanem anyagilag is nemes szívvel áldozni tudott és akart. Frissen hantolt sírjára helyezzük oda az elismerés és hálás kegyelet koszoruját, emlékét őrizzük meg a hozzá méltó tisztelettel és részvétünkről a gyászos családot jegyzőkönyvileg értesítsük. De már ezuttal kérem kell egyházmegyei közgyűlésünket, hogy az eképen megüresedett tanácsbírói állásra, valamint Kurovszky Ferenc őméltóságának em. gondnokká történt választása folytán még betöltetlen helyre is egyidejűleg a szavazást a f. évi december 31-iki határidővel elrendelni és a szavazatok számbavételével az esperes elnöklete alatt Tatár Zoltán, dr Szegedy Lajos, dr Thury Kálmán és Nagy Vilmos tanárképviselő urat kiküldeni, illetőleg megbízni méltóztassék.

Ugyanezen alkalommal emlékezzünk meg az alsó-szabolcshajduvidéki egyházmegye gondnokának, néh. Kovács Gyula urnak 1916. évi május 19-én bekövetkezett haláláról. A megboldogult férfiuban a hithű, törhetetlen kálvinista és tipikus magyar ember jellegzetes, szép vonásai egyesültek. A férfikornak jóformán delén döntötte sirba hosszas szenvedése, akitől sokat várt még nemcsak az egyházmegye, de egyetemes egyházunk is, elhunytá éppen ezért kétszeresen okoz fájdalmat. Igaz részvétünk kifejezését közöljük az árva egyházmegye elnökségével.

12. Nyiri Margit bihari tanítónőt egyházmegyénk 15—1915. sz. határozatával útasította, hogy az egyh. VI. tc. 21. §-a értelmében alkalmaztatásától számított egy év alatt a vallástanból és énekből s ezeknek módszertanából egyházkerületünknek valamelyik kiküldött vizsgáló-bizottsága előtt a pótvizsgát tegye le és az erről szóló bizonyítványt

az esperesi hivatalnak végleges megerősítés végett mutassa be. Minthogy nevezett ennek a kötelezettségnek mai napig sem tett eleget, méltóztassék nevezettet figyelmeztetni, hogy ha a f. tanévben az egyh. törvény rendelkezésének eleget tenni nem fog: ellene a törvényszerű eljárás megindíttatik.

13. Bodnár Gábor nagyszántói lelkész f. évi július hó 17-ről azt a panaszt jelentette hivatalomhoz, hogy az 1916. július 16. napjára kitűzött és meg is kezdett presbyteri gyűlést kénytelen volt felfüggeszteni a miatt, mert Kulits Mihály, K. Nagy Sándor és Gáti Lajos presbyterek lelkészszel szemben annyira illetlenül, fenyegetőleg és a lelkészi állást lealázó módon viselkedtek, hogy az esetleges nagyobb botrány elkerülése végett másként cselekednie nem lehetett. A tény-körülményre vonatkozólag a presbitériumtól bekért jelentésből valószínűsíthető, hogy a lelkész panasza a történeteket teljesen fedi. Minthogy a felettes hatóságnak kötelessége az egyházi hivatalok erkölcsi tekintélyét és súlyát bárhonnan jöhető támadással szemben megvédelmezni, bátorodom indítványozni, hogy Bodnár Gábor lelkész panaszát méltóztassék az egyházmegyei bíróság elnökségének további eljárás és intézkedés céljából kiadni.

Tett intézkedéseimnek helybenhagyását és előterjesztéseimhez közgyűlésünknek bölcs határozatait kérve, kiváló tisztelettel vagyok

Nagyvárad, 1916. szept. 17.

alázatos szolgája

SULYOK ISTVÁN

esperes.

Az egyházmegye közgyűlése az esperes időszaki jelentését jegyzőkönyvébe iktatja s e jelentés alapján:

1., jóváhagyja az elnökségnek a furtai, kismarjai és mezőtelegdi egyházak ideiglenes kölcsöneire vonatkozó engedélyét azzal, hogy a kismarjai egyház f. évi nov. hó 1-ig, a furtai és mezőtelegdi egyházak pedig f. évi dec. hó 31-ig kötelesek adósságaikat kifizetni.

2., a nagyváradai egyházközség kérelme tárgyában az elnökségi intézkedést tudomásul veszi, a továbbiakra nézve

azonban a tárgysorozat rendén fog határozni.

3., helyben hagyja az elnökségnek azon intézkedését, hogy a váradlesi egyház tulajdonát képező iskolaépületnek a vármegyei kir. tanfelügyelőség útján a vall. és közokt.-ügyi miniszterrel a régi alapon újab 10 esztendőre megkötött szerződését megerősítette.

4. a) a borsi engedély nélküli kölcsönt egyhm. közgyűlésünk 1917. évi dec. hó 31-ig mint ideiglenes kölcsönt engedélyezi, de utasítja nevezett egyházat, hogy ez ideiglenes kölcsönére nézve hozza meg szabályszerű határozatait, jelölje meg a fedezetet az 1917. évi dec. hó 31-ig a kamatokra nézve, amit ha másképpen nem áll módjában: rendkívüli adókiivetéssel is tartozik biztosítani; az 1918. évben pedig mikor az adósegélyek revideálása meg fog történni: adósegély kieszközlésével próbálkozzék nehéz anyagi helyzetén javítani.

b.) a pusztajlaki engedély nélküli kölcsönt egyhm. közgyűlésünk 6 %-os kamattal mellett mint ideiglenes kölcsönt engedélyezi, de utasítja nevezett egyház presbitériumát, hogy — ha a konvent által részére már megszavazott 600 K. iskolaépítési segélyt megkapja, adósságát azonnal fizesse ki s annak megtörténtéről az espereshez jelentsen.

5., tudomásul veszi közgyűlésünk, hogy az ártándi lelkészlak sürgős javítási munkálatainak megkezdéséhez az elnökség hozzájárult.

6., tudomásul veszi esperesnek a bihari, biharkeresztesi és csökmői egyházak egyházközségi bíróságainak megalakulására vonatkozó jelentését.

7., tudomásul veszi esperesnek a Bary

József volt em, gondnok emlékére teendő alapítvány céljából rendezett gyűjtés eredményére vonatkozó jelentését; ezzel kapcsolatosan a gyűlés határidejét f. évi dec. hó 31-ig meghosszabbítja s felhívja az elmaradt egyházak vezetőit, hogy a gyűjtésben buzgólkodni erkölcsi kötelességüknek tartsák.

8., helybenhagyólag veszi tudomásul esperesnek a helyettes tanítók alkalmazására vonatkozólag tett intézkedéseit.

9., a több mint 40 éves buzgó szolgálat után nyugalomba vonuló Vadon Miklós és a betegsége folytán ugyancsak nyugalomba vonuló Bácsy Gyula lelkésztől azon kívánsággal bucsuzik el, hogy a pihenés adja vissza a beteg lelkész egészségét, az elfáradott pásztor pedig élvezze zavartalanul a megérdemelt nyugodalmat;

tudomásul veszi, hogy a biharkeresztesi egyházban előbb Széles Pál, ennek eltávózása után pedig Barabási Ferenc rendeltetett ki segédlelkészül, kit az egyházmegye kötelékébe fölvesz, —

kegyelettel emlékezik meg Gózné, Nagy Szeréna bihari tanítónő haláláról, kiben egyházmegyénk derék, hivatásos tanítót veszített el;

az egyházmegye kötelékéből eltávózott Nagy Blanka csökmői, Csath András siteri és Medgyesi Gyula pelbárthidai tanítókat jó kívánsággal bocsátja el az egyházmegye kebeléből.

10. Tudomásul veszi s nyilvántartás végett jegyzőkönyvbe iktatja az időközben magasabb fizetési osztályba vagy fokozatba lépett tanítók nevét.

11. Öszinte részvételt vesz tudomást Telegdy József egyhm. tanácsbíró és országgyűlési képviselő haláláról, kinek sok szép

tulajdonságai között első helyen állott egyházának forró és áldozatkész szeretete; nevét kegyelettel örökíti meg s részvétét jegyzőkönyvi kivonaton közli a gyászoló családdal.

Az ő halálával és Kurovszky Ferencnek em. gondnokká történt választása folytán megüresedett világi tanácsbírói állások betöltésére a szavazást elrendeli s az esperest megbizza, hogy az egyház-községek presbitériumait szavazataiknak f. évi dec. hó 31-ig való beadására hívja fel. Ezzel kapcsolatban a szavazatok számbavételével esperes elnöklete alatt Tatár Zoltán, dr Szegedy Lajos, dr Thury Kálmán és Nagy Vilmos urakat bizza meg.

Igaz fájdalommal értesül az alsó-szabolcs-hajduvidéki egyházmegye gondnokának, a törhetetlen hitű kálvinista férfinak haláláról, kiben nemcsak egyházmegyéje, de egyetemes egyházunk is igen sokat veszített, nevét hálás kegyelettel örökíti meg s részvétét jegyzőkönyvi kivonaton közli a társegyházmegyével.

12. Minthogy Nyiri Margit bihari tanítónő a 15—1915. sz. em. határozatnak mindezideig eleget nem tett: szigoruan figyelmezteti közgyűlésünk nevezett tanítónőt, hogyha a f. tanévben a vallástanból, énekből s ezek módszertanából a pótvizsgát le nem teszi, ellene a törvényszerű eljárást megindítja.

13. Bodnár Gábor nagyszántói lelkésznek Kulits Mihály, K. Nagy Sándor és Gáti Lajos presbyterek ellen beadott panasz jelentését, további eljárás céljából közgyűlésünk az egyházmegyei bíróság elnökségének adja ki.

100. szám. Az esperes beterjeszti az 564—1915. sz. egyhker. határozatnak megfelelően az egyházköz-

ségek egyházfenntartási alapjaira vonatkozó jelentését véleményes javaslatával együtt.

Közgyűlésünk az esperesi javaslat alapján megindított tárgyalás eredményeképpen minden egyházközségre nézve megállapított, a létesítendő egyházfenntartási alapba beolvasztandó tőkéket, elrendeli, hogy az 1917. évi január hó 1. napján a megjelölt tőkék az új alap javára átírandók és az 564—1915. sz. egyhker. határozatnak figyelembe vételével az alapítványi levél megkészítettén, fölterjesztendő.

101. szám. Az esperes beterjeszti a 753—1915. sz. egyhker. határozatnak megfelelően a háborus viszonyoknak az egyházmegyében levő iskolákra gyakorolt hatására vonatkozó jelentését.

Egyhm. közgyűlésünk a jelentést tudomásul veszi s azt az egyhker. közgyűlésre felterjeszti.

102. szám. Az esperes beterjeszti a 796—1915. sz. egyhker. határozatban foglalt rendelkezésnek megfelelően a bihari egyházmegye területén levő nem hitfelekezetünk középiskoláiban tanuló református növendékek vallás-oktatására vonatkozó jelentését.

Em. közgyűlésünk a jelentést tudomásul veszi s tekintettel arra a körülményre, hogy a nagyváradai középiskolákban a vallásoktatás rendszeres ellátása kizárólag erre a célra egy külön tanári állás szervezését követeli meg, aminek fenntartására a n.-váradai egyház képtelen: tisztelettel kéri az egyhker. közgyűlését, hogy saját hatáskörében mindent megtenni sziveskedjék a tekintetben, hogy a saját hatáskörében mindent megtenni sziveskedjék a tekintetben, hogy a felekezeti szempontból nagyon is exponált helyen felettes egyházhatósági támogatással a vallástanári állás sürgősen szerveztessék,

mert a mai súlyos, sőt egyenesen tarthatatlan helyzetet másként javítani nem lehet.

103. szám. Az esperes beterjeszti a 296—1916. sz. e.-ker. határozatban foglalt rendelkezésnek megfelelően az egyházmegye területén levő nem ref. népiskolába járó növendékek vallásoktatására vonatkozó jelentését.

Egyhm. közgyűlésünk a jelentést tudomásul veszi s tekintettel arra a szomorú körülményre, hogy az állami iskolában a vallásitanítás céljaira kiadott 4, vagy legfeljebb 6 heti óraszám elégtelensége miatt az eredmény folytonosan kifogás alá esik: tisztelettel kéri az egyházker. közgyűlést, hogy a heti óraszám emelését illetőleg a vall. és közokt. miniszternél a legkomolyabb lépéseket megtenni méltóztassék. Ezzel kapcsolatban tisztelettel indítványozza egyházmegyei közgyűlésünk, hogy a mostani nagyon is korlátolt óra számnak megfelelő kézi könyv készíttessék, vagy ha ez anyagi okokból kivihető nem volna, a tananyag megrövidítését a felelős egyházhatóság állapítsa meg.

104. szám. Lévay Mihály számvevőszéki elnöki tiszteről lemond.

Közgyűlésünk Lévay Mihály lemondását elfogadja, s az éveken át nagy körültekintéssel s lelkiismeretes buzgósággal folytatott tevékenységért elismerését nyilvánítja.

A megüresedett számvevőszéki elnöki tisztségre Konrád Géza számvevőt számvevői tisztségre Könyves János biharszentjánosi lelkészt választja meg közgyűlésünk.

105. szám. Konrád Géza országos nyugdíjintézeti pénzkezelővé választása következtében az összeférhetlenségre hivatkozva, nyugdíjintézeti bizottsági tagságáról lemond.

Közgyűlésünk a lemondást elfogadja, nyugdíjintézeti bizottsági rendes tagul Léway Mihályt, póttagul Varga Gedeont választja meg.

106. szám. A csökmői egyház presbitériuma az V. tanítói állásra 1916. aug. 13-án Bod Margit tanítónőt választotta meg.

Közgyűlésünk Bod Margitot csökmői tanítói állásában végleg megerősíti s kötelezi úgy őt, mint a választó egyházat a bekebelezési díjaknak az egyhm. közigazgatási pénztárba való befizetésére s megválasztottat az eskü letételére.

107. szám. A kisszántói egyház presbitériuma a kántortanítói állásra 1916. június 25-én Orosz Zoltán okleveles tanítót választotta meg.

Közgyűlésünk Orosz Zoltánt kisszántói kántortanítói állásában végleg megerősíti s kötelezi úgy őt, mint a választó egyházat a bekebelezési díjak megfizetésére s megválasztottat az eskü letételére.

108. szám. Lelkészegyesület határozataként fölterjesztetik a f. hó 21-én tartott gyűlés jegyzőkönyvének 3. száma, mely kimondja, hogy a hétköznapi isteni tiszteletekbe beviendők tartja lelkészértekezlet az Isten igéjét olyan módon, hogy a lelkész egy-egy összefüggő bibliai szakasz felolvasásával, egészen rövid tartalmi, tárgyi megvilágításával és alkalmazásával hallatja, mit szól az Ur igéjében a gyülekezethez. E változatosabb s teljesebb egészet adó hétköznapi isteni tisztelettől a lelkek érdeklődésének hatványozottabb mértékben megnyilvánulását remélvén, kéri lelkészértekezlet az egyházmegyei közgyűlést, hogy ezt az új rendtartást minden egyház-községében tegye kötelezővé.

Egyházmegyei közgyűlésünk örömmel látja a lelkészegyesületi közgyűlésnek az Isten igéje ható erejével a gyülekezeti hitélet mélyítését célzó állásfoglalását. Az új rendtartás szerint való hétköznapi isteni

tisztelettel komoly próbálkozást az egyházmegye területén levő minden egyházközségben szükségesnek tartja s elvárja, hogy legalább a nov. 1—márc. 1-ig terjedő különösen szorgos munkát nem adó téli időszakban és a nagy ünnepek hetében ide vonatkozólag lelkiismeretes kísérlet tétessék mindenütt; ahol pedig eddig is minden nap volt hétköznapi isteni tisztelet, ott az Irás olvasása, rövid értelmezése s alkalmazása állandóan kívánatos.

109. szám. Lelkészegyesületi közgyűlés f. hó 21-én tartott üléséből 6 jkvi határozatának felterjesztésével kéri az egyházmegyei közgyűlést, hogy a háboru tartama alatt eltöltött lelkészi szolgálati éveknek nyugdíj szempontjából kétszeresen számíttatására irányuló óhaj-tást pártolólág vigye felsőbb egyházi forumunk elé.

Közgyűlésünk a háboru okozta anyagi és szellemi erőpróbáknak különösen alávetett lelkészi kar érdekében méltányosnak tartja a háborus szolgálati éveknek nyugdíj szempontjából kétszeresen számítását s az egyházkerületi közgyűlést tisztelettel kéri, hogy hasonló célzatu fölterjesztést vigyen az egyetemes konvent elé megértő, méltányos határozat hozatalának kieszközlése végett.

110. szám. Lelkészegyesületi közgyűlés 10. jkvi határozatának felterjesztésével kéri, hívja fel az egyházmegye közgyűlése a presbitériumokat lelkészeiknek kárpótlására az egyre fokozódó drágaság s nehezebbé váló megélhetés idején, amikor e mellett még rendes, díjlevélben biztosított javadalmunk is a legtöbb helyen csorbul.

Közgyűlésünk méltányosnak találja, hogy a mikor minden társadalmi réteg vagy munkaadójának gondoskodásából, vagy munkássága fokozottabb értékelhetéséből valamennyire vártezve van a háboruval kapcsolatos nehezebben megélhe-

téssel szemben; — az egyházközségek is tehetségük szerint, sőt erejük megfeszítésével, szükség esetén hosszabb időn át visszafizethető kölcsönvétel útján is menjenek a körükben s érettük dolgozó lelkészeik segítségére. Megértő, méltányos eljárásra ebben az ügyben egyh. közgyűlésünk a presbitériumokat felhívja s intézkedésükről a tavaszi közgyűlést megelőzőleg az esperesi hivatalhoz értesítést kíván.

111. szám. A lelkészegyesület f. hó 21-én tartott közgyűlése 4. jkvi számának fölterjesztése rendjén a lelkészi kar szellemi szintjének emelését az egymással s különböző gyülekezetekkel való bensőbb, áldásosabb egybefüződést, ismeretsége munkálni hivatott lelkészertekezeteken részvétel fuvar és napidijának az egyházközségek költségvetésében előirányoztatását kéri.

Egyházmegyei közgyűlésünk a gyülekezetek érdekében levőnek látván az előterjesztésbeli célt munkáló lelkészertekezetek tartását, méltányosnak tartja, hogy a felmerülő napidij (a 6 K.) és fuvarköltséget illetőleg fuvart az egyházközségek előirányzataikba felvéve, vagy természetben kiállítva biztosítsák lelkészeiknek s így értelemben való eljárásra a presbitériumokat felhívja.

112. szám. Számvevőszéki elnök jelenti, hogy a tavaszi közgyűlés óta beterjesztett számadásokat a számvevőszék felülvizsgálta s azokat jóváhagyásra ajánlja.

Közgyűlésünk az élesdi, siteri, nyüvesdi és hegyközsáldobági egyházak számadását jóváhagyja, de utasítja:

a) az élesdi egyházat hátralékban maradt állami adójának kifizetésére,-

b) a siteri egyházat arra, hogy lelkésze fizetését évenként szolgáltatassa ki s f. évi dec. 1-ig tegyen jelentést arról, hogy az 1915. évről lelkészt illető 697 K 66 f.

lelkésznek kifizettetett-e s a fedezetül szolgáló 816 K. egyházi adó hátrány behajtatott-e?

113. szám Számvevőszéki elnök jelenti, hogy a köröskisjenői időközi lelkészi jövedelemről készített számadást felülvizsgálta.

Egyházmegyei közgyűlésünk a számadást jóváhagyja.

114. szám. Tanügyi bizottsági elnök javaslata alapján felhívja közgyűlésünk az iskolaszéki elnökök figyelmét, hogy az iskolákban csak azon tankönyv használható, melyhez a népisk. szervezet 176 §. é., pontja alapján a tanügyi bizottság elnöke hozzájárult.

115. szám. Tanügyi bizottsági elnök javaslata alapján közgyűlésünk utasítja a biharszentjánosi, hegyközkovácsii, hegyközpályi, hegyközujlaki, kismarjai, paptamásii, pósalakii, pusztaujlaki egyházak iskolaszéki elnökeit, hogy a 284—1913 sz. egyházkerületi végzés és a népisk. szervezet 60 §-a értelmében az értesítő-könyvecskéket az 1916—1917. tanév folyamán vegyék használatba s ennek megtörténtéről az egyházmegyei tanügyi bizottsági elnököt f. évi nov. 15-ig értesítsék.

116. szám. Tárgyaltatott az egyházmegyei missiói bizottság előterjesztése a révi missiói lelkész 1916. évi II. évnegyedi jelentésére vonatkozólag.

Egyházmegyei közgyűlésünk a missiói bizottság felterjesztése alapján a jelentést tudomásul veszi.

117. szám. Tárgyaltatott az egyházm. missiói bizottságnak a váradlesi lelkész 1916. évi II. évnegyedi jelentésére vonatkozó előterjesztése.

Egyházmegyei közgyűlésünk a missiói bizottság felterjesztése alapján a jelentést tudomásul veszi.

118. szám. A fugyivásárhelyi lelkész a hegyen lakók lelkigondozása költségeinek fedezésére 1000 K. missiói segély kieszközlését kéri.

Tekintettel arra, hogy a kérvényben említett hegyrész a polgári községhez tartozik s így nem szórvány, a missiói segély iránti kérvényt ilyen alakban közgyűlésünk nem terjesztheti fel, de mert ismeri a hegyrészt fenyegető veszélyt, felkéri egyházmegyénk a főtiszt. egyhker. közgyűlést, hogy ha a lehetőség meg van, a hegyen lakók lelki gondozása költségeinek fedezésére a missiói alapból segélyt adni méltóztassék.

119. szám. Esperes megbizta Barcsa Mihály siteri lelkészt, hogy a tervezett tatarosi, illetve alsótótfalui missióhoz beosztott szórványokat járja be s a missió szervezési munkálatait kezdje meg.

Siteri lelkész a megbízatásnak részben eleget tett. Jelentésében beszámol a végzett munkáról, beterjeszti a keletkezett jegyzőkönyveket, melyek szerint Köves-egyháza fiókegyházzá alakult s a többi községek, mint szórvány, ideiglenesen a siteri egyházhoz csatlakoznak.

Egyházmegyei közgyűlésünk a köves-egyházai fiókegyház megalakulását, az e tárgyban kelt fiókegyházi s a siteri presbiteri határozatok alapján tudomásul veszi s ideiglenesen a siteri anyaegyházhoz csatolja. De a törvényes rendelkezésnek megfelelően a fiókegyház tagjaira a közalapi járulékok kivetését s beszédését kötelezően elrendeli. A többi szórványok és pedig Berettyófarmos, Csohaj, Csujafalva, Nadán-telek, Hagymádfalva, Varanópuszta, Borszeg, Alsótótfalu, Kővág, Kisalmás, Görbesd, Kövesd, Szóvárhegy, Felsőtótfalu, Tataros község, Szarkó, Cigányfalva, mert állandó összeköttetésben vannak Siterrel, lelki gondozás céljából ideiglenesen Siterhez

csatoltatnak s az iratok a főt. egyház-kerületre felterjesztetnek.

A látogatás és szervezéssel megbízott lelkész fuvardija 60 koronában, napidija 18 koronában megállapittatik s ezen összeget egyházmegyénk a misszió szervezésére utalt kerületi segélyből utalványozza.

Egyben felkéri közgyűlésünk a főt. egyh. kerületet, hogy a misszió szervezésére s a lelki gondozás költségeinek fedezésére eddig utalt 300 kor. évi segélyt továbbra is engedélyezni s rendelkezésre bocsátani méltóztassék.

120. szám. Az egyh. megyei lelkészi gyámintézet közgyűlése kéri, hogy az alapszabály 13. §-ának következőképp leendő megváltoztatását: „nyugdíjba lépésük idejétől kezdve a megillető évjáradékot az egyházmegyei lelkész gyámintézeti választmány és közgyűlés mindenkor a jövedelem arányában állapítja meg, amely azonban 400 koronánál kevesebb soha nem lehet” — az egyh. közgyűlése engedélyezze.

Közgyűlésünk az alapszabály módosításához hozzájárul.

121. szám. Egyházmegyei köz. pénztárnok be-terjeszti az 1917. évi költségelőirányzatot, mely 7316 K 63 f. fedezetet, 7316 K 63 f. szükségletet mutat.

Közgyűlésünk a költségelőirányzatot jóváhagyja.

122. szám. Egyházmegyei köz. pénztárnok be-terjeszti a tanítógyámolda pénztár 1917. évi költségelőirányzatát, mely 1667 K 60 f. szükségletet s 1667 K 60 f. fedezetet mutat.

Közgyűlésünk a költségelőirányzatot jóváhagyja.

123. szám. A nagyváradai tanítónőképző intézet igazgatója bemutatja az intézet 1916—1917. tanévi költségelőirányzatát, mely 44680 K fedezetet, 49192 K 14 f. szükségletet s így 4518 K 14 f. hiányt mutat.

Egyházmegyei közgyűlésünk a bemutatott költségelőirányzatot jóváhagyja.

124 szám. A köröskisjenői egyház beterjeszti az új lelkészi díjlevelet s a termények s szolgáltatások megváltása tárgyában kelt egyezséget.

Közgyűlésünk a köröskisjenői lelkészi díjlevelet, mely a gyakorlatban jogérvényesnek ismertetett el, s a termények és szolgáltatások megváltása tárgyában kelt egyezséget, — ez utóbbit 1916—1920. évekre megerősíti s végleges megerősítés céljából az egyházkerületre fölterjeszti.

125. szám. Az ártándi egyház a vihar által megromlott lelkészlak fedélzetének kijavítását, erre a kölcsön felvételét és rendkívüli adó kivetését határozta el s erre vonatkozó 55, 56, 59, 60, 61 sz. egyháztanácsi és 2. sz. közgyűlési határozatot jóváhagyás végett beterjeszti.

Az egyházmegye közgyűlése az építkezést, e célra 4 éven keresztül a rendkívüli adó kivetését és a kölcsönök felvételét a hozott határozatok jóváhagyásával engedélyezi, mindazonáltal azzal a feltétellel, hogy a takarékmagtárnak és egyházfenntartási alapnak a kölcsönzött összeg után 5% kamat lesz fizetendő s ugyanezen kölcsönök 4 év alatt visszafizetendők lesznek. Figyelmébe ajánlja végül az egyházmegye az egyháznak, hogy a kivetett rendkívüli adó közszemlére való kitétele alkalmával a nem helyben lakók kivetett adójukról ajánlott levélben lesznek értesítendők.

126. szám. A fugyi egyház a vihar által megromlott lelkészlak tetőzetének és az összetört ablakoknak körülbelül 800 K. költséggel leendő helyreállítását, valamint erre a célra a fugyii hitelszövetkezettől 800 K. 15—20 éves törlesztéses kölcsönnek felvételét elhatározta s idevonatkozó 23 és 24. egyháztanácsi és 4. számú közgyűlési határozatok jóváhagyását kéri.

Egyházmegye az egyháztanács és közgyűlés azon határozatát, hogy lelkész-lak megrongált tetőzetét és a vihar által okozott egyéb károkat helyreállítja, jóváhagyólag tudomásul veszi, a határozatoknak a fedezetre vonatkozó részeit azonban megsemmisíti, mert a kijelölt fedezet bizonytalan értékű s nem engedhető meg, hogy a nem túl magas összegű kiadás 15-20 éves törlesztéses kölcsönnel fedeztessék. Utasítja ennél fogva az egyházmegye az egyházat, hogy a fedezet kérdését vegye újból tárgyalás alá s amennyiben más mód nem mutatkozik, fontolja meg egy rendkívüli adóval fizetendő rövid lejáratu kölcsönnek felvételét.

127. szám. A siteri egyház az egyháztanács 188. és közgyűlés 3. sz. határozatával 1500 K. kölcsönnek felvételét határozta el 4% kamat mellett az urbéres gazdaközönségtől abból a célból, hogy ezen összegből a tanszerekért járó 300 K. tartozást, továbbá a lelkésznek körülbelül 800 K. hátralékos fizetési követelését kiegyenlíthesse s a lelkészi kert és lak kerítését, valamint a kutat és tyúkólat kijavíthassa. A kölcsön fedezésére a régi adóhátrányok, az 1917. évi egyházi adójövedelem s amennyiben még hiány mutatkoznék, az 1918. évtől kezdve behozandó rendkívüli adó jelöltetett ki a bemutatott osztályba sorozó adókulcs szerint.

Az egyházmegye közgyűlése a bemutatott határozatokat jóváhagyólag tudomásul veszi s a kölcsönből tartozásoknak kiegyenlítését, az építkezések keresztülvitelét s a rendkívüli adó kivetését engedélyezi.

128. szám. Az élesdi egyház többrendbeli régi váltó- és kötvénykölcsöneinek utólagos engedélyezését kéri.

Az egyházmegye közgyűlése 1916. évi április 7-én kelt 62. sz. határozatából folyólag az egyházlátogató küldöttség

eljárását és az egyháztanácsnak a kölcsönök részbeni fedezésére vonatkozó 8—1916 számú határozatát tudomásul véve, — a templom- és iskolaépítés céljaira az élesdi körösvölgyi takarékpénztártól igénybevett 4800 koronás, ma 3950 koronában fennálló, ugyancsak e takarékpénztártól igénybevett 900 koronás, jelenleg 398 koronában fennálló, ugyancsak e takarékpénztártól felvett 175 koronás, jelenleg 145 koronában fennálló, a vállalkozó óvadékának visszafizetésére az egyházközség fenntartási alapjából igénybevett 1150 koronás, jelenleg 850 koronában fennálló, a lelkész segélyezésére a fenti takarékpénztártól igénybevett 240 és 150 koronás, továbbá az adósságoknak a háboru alatt leendő rendezésére az egyházfenntartási alapból igénybevett 142 koronás és az egyház szegényalapjából igénybevett 400 koronás kölcsönöknek felvételét utólag engedélyezi, illetve ezen kölcsönök felvételét, valamint a debreceni főiskola részére tett 700 koronás ajánlást utólagosan jóváhagyja, az egyháztanács 8—1916. sz. a. hozott határozatában foglalt azon kötelezettség mellett, hogy az egyház az iskolahelyiségek 1000 K bérösszegét ezen kölcsönök, valamint a debreceni főiskolai ajánlási összeg törlesztésére és kamatok fizetésére köteles fordítani, minélfogva ezen bérösszeget már 1917. január 1-től kezdve az egyházmegye közlg. pénztára részére köteles beszolgáltatni, — továbbá még azon feltétel alatt, ha az egyház a templomépítési és istállóépítési rendkívüli adó tekintetében az egyházmegye alábbi, különben is feltétlenül kötelező rendelkezéseinek eleget tesz.

Miután a templomépítésre 1905-ben

a debreceni kollégiumtól kölcsön vett 18500 koronás kölcsönnek 1234 koronára rugó évi annuitása a kivetett 800 K rendkívüli adóval, az istállóépítés céljaira igénybevett 800 és 900 koronás engedélyezett kölcsön pedig az 1914. és 1916. évekre engedélyezett rendkívüli adóval fedezve nincs, illetve abból visszafizethető nem volt, utasítja az egyházmegye az egyházközséget, hogy a templomépítési rendkívüli adót már a következő 1917. évre az évi tehernek megfelelő összegben vesse ki, az istállóépítési kölcsön fedezése céljából pedig a rendkívül adóknak a szükséglethez képest 3—4 esztendőre való további vállalása és újbóli kivetése tekintetében tegye meg az intézkedéseket s ily irányban hozandó határozatait terjessze be jóváhagyás végett az egyházmegyéhez.

Utasítja az egyházmegye közgyűlése az egyházat, hogy az előbb említett rendkívüli adókról a bevételek és kiadások számszerű összegének pontos feltüntetésével az évenkénti számadások mindenkor lezárásakor az espereshez jelentést terjesszen be.

Figyelmezteti az egyházmegye az egyházközséget, hogy az 1000 K bérjövodelemnek a költségvetésből való itt jelzett kiemelése folytán az egyház egyéb jövedelmi forrásainak kihasználására a jövőben fokozottabb gondosságot fordítson, nehogy az egyház háztartásában újabb zavarok következzenek be.

Felhívja az egyhm. az egyhmegyei közigi pénztárt, hogy az iskolai helyiségek 1000 K évi bérösszegét az egyháztól esedékessége idején vegye át s fordítsa az itt jelzett tartozások rendezésére.

Ezen határozat jóváhagyás végett az egyházkerülethez terjesztendő fel.

129. szám A nagyváradai ref. egyházközség elnöksége a presbytérium 101—1916. sz., az egyházközségi közgyűlés 2—1916. sz. törvényszerűen meghozott, jogerős határozatainak fölterjesztésével a felettes egyházi hatóságok hozzájárulását kéri, hogy a néh. dr Várady Zsigmond hagyatékához tartozó és a nagyváradai egyházközséget felerészben illető, Recsk községben (Hevesm.) fekvő ingatlant a bemutatott szerződés szerinti föltételek mellett 12.000 koronáért a nagyváradai László király szabadkőműves páholy, mint társörökössel egyetértve, Bódogh Zsigmond és neje szül. Kosztka Anna jászapátii lakosoknak eladhassa.

Az egyházmegyei közgyűlés figyelemmel arra, hogy a zavaros és tömérdek pörrel megtámadott dr Várady Zsigmond-féle hagyaték rendezhetése céljából a társörökösök a hagyatéki ügy minél tisztább lebonyolíthatása és érdekeik megóvása végett már 1913. évi november hó 25-én egyezségi okiratban elfogadták, hogy a recski ingatlant a végrendelkező mostoha testvérének, Bódogh Zsigmond és nejének átengedik, miután a nagyváradai egyházközség a végrendeletben kifejezetten a nagyváradai egyházközség javára hagyatékozott s a hagyatéki leltárban 120.000 K. értékben fölvelt szakadáti földingatlant kezelése alá vette, kötelességszerűleg gondoskodni kellett a társörökösnek, a László király páholynak a 120.000 koronának megfelelő összegig való kielégítéséről. Minthogy az egyházközség a kielégítéshez szükséges készpénzzel nem rendelkezik, a páholy hozzájárult és elfogadta, hogy a kifizetés 110.000 korona névértékű, s 92.000 koronában megállapított záloglevélben és a recski ingatlan eladási árában történjék. Részint ezekre az okokra, részint arra is tekintettel, hogy az eladni szándékolt közös birtok mezőgazdaságra kevésbé alkalmas terület

és a távolság miatt kezelése sok nehézséggel járna: a szerződésben kitett összegért való eladáshoz hozzájárul s határozatát további jóváhagyás végett az egyházkerületi közgyűléshez fölterjesztette.

130. szám. A csökmői egyház presbytériumának 72. sz. és közgyűlésének 1. sz. határozatával az 1916. évi költségvetési hiány fedezése céljából a bemutatott kulcs szerint és osztálybasorozás útján pótdó kivetését határozta el, melyhez az egyházmegye jóváhagyását kéri.

Az egyházmegye közgyűlése az egyháztanács és közgyűlés határozatait jóváhagyja, a pótdó kivetését az elhatározott módon engedélyezi.

Felebbezés esetében e határozat az ügyiratok kapcsán az egyházkerületre fel lesz terjesztendő.

131. szám. A fugyivásárhelyi egyház az egyháztanács 26—1916. és közgyűlés 33—1916. sz. határozatait, melyekkel a normál adókulcsnak életbeléptetését 1917. január 1-től kezdve elhatározták, jóváhagyás végett beterjeszti.

Az egyházmegye a hozott határozatokat és a normál adókulcs életbeléptetését jóváhagyólag tudomásul veszi.

132. szám. A paptamásii egyház belhivatalnokai az egyháztanács 109—1916. és az egyházközségi közgyűlés 5—1916. sz. határozatait, melyek szerint a belhivatalnokok a régi díjlevél szerinti készpénzbeli fizetésre utaltattak, megfelelőbbek.

Az egyházmegye közgyűlése az egyháztanács 109—1916. s az egyházközségi közgyűlés 5—1916. sz. határozatait, mivel a terménybeli járandóságok csak kölcsönös egyezség esetében válthatók meg, megsemmisíti s az egyházat arra kötelezi, hogy Major Gyula lelkésznek, Kálmán Etelka és Posta Lajos tanítóknak 1917. január 1-től kezdve a nem készpénzbeli

járandóságokat a díjlevél szerinti mennyiségben természetben szolgáltatassa ki.

133. szám. A csatári egyház az egyháztanács 25—1916. és a közgyűlés 1. sz. határozatához az egyházmegye jóváhagyását kéri oly irányban, hogy a lelkészi udvaron építendő kutnak kb. 700 K. költségét 600 K. erejéig az orgona- és építkezési-alapból, többi részében pedig az évi költségvetés épületjavítási rovatán rendelkezésre álló összegből fedezhesse.

Kapcsolatos Szűcs László lelkész felebbezése a közgyűlés 1—1916. sz. határozata ellen, melyben az egyháztanács 25—1916. sz. határozatával ellentétben az egyház nem a lelkész és tanító részére szükséges külön kutaknak, hanem a lelkészi és leánytanítói udvar között egy közös kutnak építését határozta el.

Az egyházmegye közgyűlése arra tekintettel, hogy a külön kut úgy a lelkészt, mint a tanítót megilleti, mert továbbá a lelkészi udvaron levő régi kut aránylag nem nagy költséggel rendbe hozható s két külön kut készítésével a telkek használhatósága megzavarva nem lesz, alkalmat az esetleges surlódásokra nem nyújt, az egyházközségi közgyűlés határozatának megsemmisítésével és az egyháztanács 25—1916. sz. határozatának jóváhagyásával az egyházat a lelkészi udvaron levő régi kut mielőbbi kijavítására, esetleg külön két kut építésére s ezen felül a leánytanítói udvaron egy új kut mielőbbi elkészítésére kötelezi.

Utasítja az egyházat, hogy ezen munkálatokra vonatkozólag a költségeket kifizettesse el s nyújtsa be az egyházmegye elnökségéhez.

A szükséglet fedezése tekintetében az egyháztanács határozatát jóváhagyja az egyházmegye, de az orgona-alapnak igénybevétele az épület javítási költségvetési tétele kimerülte esetén és csak a tényle-

ges szükségletnek megfelelő összegben engedélyezi, — ennél fogva az egyházmegye elnökségét felhatalmazza, hogy amennyiben a beérkezett költségvetéseket és a fedezet kérdését rendbenlevőnek találja, az építkezések keresztülvitelét az egyházmegye nevében engedélyezze.

134. szám. Bethlendy Sándor lelkész felebbezése a váncsodi egyháztanács 44-1916 sz. határozata ellen, mely lelkészt és fitanítót kár megterítési kérelmükkel az egyházmegye 37—1916 sz. határozata ellenére újból elutasítja.

Az egyházmegye közgyűlése, után az ügy elbírálása az E. T. V. tk. 33 §-a szerint az egyházmegyei bíróság hatáskörébe tartozik, az iratokat további eljárás végett az egyházm. bíróság elnökségéhez átteni rendeli.

135. szám. Szabó Benjámín hegyközcsetári tanító az egyháztanács 23—1916 sz. elutesítő határozatával szemben esperest kéri, hogy 1912. évtől kezdve a vízhozási költségek megfizetésére az egyházközséget kötelezze.

Az egyházmegye közgyűlése, miután az ügy elbírálása az E. T. V. tc. 33 §-a szerint az egyházmegyei bíróság hatáskörébe tartozik, az iratokat további eljárás végett az egyházmegyei bíróság elnökségéhez átteni rendeli.

136. szám. Szabó Benjámín tanító felebbezése a hegyközcsetári egyháztanács 33—1916. sz. határozata ellen, mely a tanító hozzájárulása nélkül az 1917—1921. évekre is a természetbeni javadalom azon készpénz megváltásának kifizetését határozta el, mint amelyet tanító előző egyezség szerint kapott.

Az egyházmegye közgyűlése az egyháztanács határozatát, miután a természetbeni járandóságok megváltása csak kölcsönös megegyezés alapján történhetik s mert a régi egyezség lejártára a felek új

egyezséget nem létesítettek, megsemmisíti, s az egyházat, amennyiben 1917. január 1-ig a tanítóval a készpénzbeli megváltásra nem egyezne meg, arra kötelezi, hogy 1917. január 1-től kezdve a tanító részére a díjlevélben megállapított, nem készpénzbeli járandóságokat természetben szolgáltatassa ki.

137. szám. Id. Dull Lajos hegyközpályii egyházi gondnok felebbezése az egyháztanács 36—1916. sz. határozata ellen, amellyel a gondnoki tiszttól leendő felmentésre irányuló kérelme elutasított.

Az egyházmegye közgyűlése az egyháztanács 36—1916. sz. határozatának megváltoztatásával id. Dull Lajost korára és betegségére tekintettel, az elmúlt szolgálati időre eső anyagi felelősség fenntartásával a felmentési díj elengedése mellett felmenti.

138. szám. Az ártándi egyház a Zsigmond Ilona-féle jutalomdíj alapítvány alapítólevelét jóváhagyás végett beterjeszti.

Az egyházmegye az alapítólevelet jóváhagyja s záradékkal ellátva az egyházmegye levéltárában egy példányban elhelyezni, másik példányát pedig az egyházkezületi levéltárnak megküldeni rendeli.

139. szám. A nagykerékii egyháztanács f. évi június 4-én hozott 11 sz. azon határozatát, mely szerint iskolájában az idegen felekezetekhez tartozó tankötelesek után a dologi kiadások fedezése céljából 5 Kor. tandíjat kíván szedni, jóváhagyás végett beterjeszti.

Miután a kivethető díj nagysága nem haladja felül az egy tankötelesre eső dologi teher összegét, ez pedig az egyház által megállapítva nem lett, az egyházmegye közgyűlése az egyháztanács határozatát feloldja s utasítja, hogy a dologi kiadásokat megállapítva s azoknak egy növendékre eső összegét véve alapul, hozzon e kérdésben újabb határozatot.

140. szám. A kisszántói egyház a lelkeszlakhoz épített veranda 200 K. építési költségének fedezésére vonatkozó 46—1916. sz. egyháztanácsi határozatot jóváhagyás végett beterjeszti.

Miután a takarékmagtári tőke fenntartása mellett fedezetül kijelölt magtári jövedelem a 200 K. 4 évi letörlesztésére elegendőnek mutatkozik, az egyházmegye közgyűlése az egyháztanács határozatát jóváhagyja, mindazáltal azzal a feltétellel, hogyha a magtári jövedelem közbejött körülmények miatt a kölcsön visszafizetését lehetővé tenné, az egyház köteles lesz más fedezetről gondoskodni.

141. szám. A váncsodi egyház a 23469—1916. sz. vall. és közokt. miniszteri rendelettel 1910. évi szept. 1-től számított 1974 K. dologi tandijkárpótlást nyert, minek következtében az egyetemes adóalap végrehajtóbizottság az egyház által felvett adósegélyből 2083 K. 66 fill.-t (tehát 109 K. 66 fillérrel többet, mint a nyert dologi tandijkárpótlás) visszatéríteni kíván. Minthogy a rendkívüli szegény s fizetéseképtelen egyháztagokból álló egyház jórészt az adósegélyből tartja fenn magát s a kívánt összeg visszafizetése az egyházat anyagi romlásba döntené, az egyetemes konventhez iránt kérvényez, hogy visszatérítési kötelezettség alól mentessék fel s az eddig utalt évi rendkívüli adósegély az ezutániakban mint rendes segély folyósíttassék.

Közgyűlésünk bár jogosnak tekinti a visszatérítést, de tekintettel a nehéz viszonyok közt élő egyház súlyos anyagi helyzetére kérvényét pártolólág terjeszti fel az egyhker. közgyűléshez.

142. szám. A siteri egyház kéri közgyűlésünket, keresse meg a vármegyei közig. hatóságot, hogy a siteri egyház 1912, 1913, 1914, 1915. évekről hátralékos egyházi adóját közegei által a legszigorubban hajtasssa be.

Egyházmegyei közgyűlésünk felkéri esperes urat, hogy e tárgyban saját hatáskörében legjobb belátása szerint járjon el.

143. szám. A nagykerékii egyház 1000 K. iskola-építési tőkesegély iránt kérvényez.

Egyházmegyei közgyűlésünk a nagykerékii egyház kérvényét pártolólág terjeszti fel a főtísz. egyházkerületi közgyűlésre s legalább is 400 K. segélyre ajánlja.

144. szám. A hegyközkovácsii egyház a f. évi július 12-én szenvedett nagymérvű jégkára folytán 600 K egyszersmindenkori országos ref. egyházi közalapi segélyt kér.

Egyházmegyei közgyűlésünk a nehéz viszonyok közt élő, a vihar által óriási kárt szenvedett egyház kérvényét pártolólág terjeszti fel a főtísz. egyházkerületi közgyűlésre.

145. szám. A pusztajlakai egyház a lelkészlakon, tanítói lakon s templomon okozott viharkár kijavítására 500 K. országos ref. egyházi közalapi segélyt kér.

Egyházmegyei közgyűlésünk a rettenetes csapással sújtott szegény egyház kérvényét pártolólág terjeszti fel a főtísz. egyházkerületi közgyűléshez.

146. szám. A hegyközujlaki egyház az egyházmegyei közgyűlés utólagos jóváhagyását kéri ahhoz, hogy a dr. Imre Sándor alaphól kerítés készítés céljára nyert 200 K. segélyt az 1916. július 12-én dult jégvihar által az egyházi épületek ablaküvegeiben okozott nagymérvű kár helyreállítására fordította.

Közgyűlésünk tekintettel a halaszthatatlan szükségletre az utólagos jóváhagyást megadja.

147. szám. A berettyószentmártoni egyház adósságtörlesztésre 300 K. segélyegyleti segélyt kér.

Mert a berettyószentmártoni egyház a közelmúltban iskolája tetőzetét nagy költséggel ujitotta s a költségeket sajátjából fedezni nem képes, egyházmegyénk az egyházat a kért segélyre ajánlja s kérvé-

nyét pártolólág terjeszti fel az egyházkerülethez.

148. szám. A hegyközpályii egyház viharokozta károk fedezésére 1500 K. református segélyegyleti segílyt kér.

Mert a hegyközpályii egyház sajátjából a vihar okozta károkat helyrehozni nem képes, az egyháztagokra rendkívüli adó, — mert a vihar ez évi termésöket teljesen elverte, ki nem vethető, közgyűlésünk a kérvényt pártolólág terjeszti fel az egyházkerületre.

149. szám. A nagykakucsi egyház templomtetőzete kicserélésére 400 K. református segélyegyleti segílyt kér.

A csekély népességű s nagyobb építkezés előtt álló egyház kérvényét közgyűlésünk pártolólág terjeszti fel, segélyre ajánlja.

150. szám. A pelbárthidai egyház 219 K. 30 fill. költségelőirányzati hiányának fedezésére a ref. segélyegylettől segílyt kér.

A csekély népességű, igen nehéz anyagi viszonyok közt élő egyházat, mely az egyházi adón kívül semmi jövedelmi forrással nem rendelkezik, közgyűlésünk segélyre ajánlja s kérvényét pártolólág terjeszti fel az egyházkerületre.

151. szám. A pusztajlakai egyház jégverés által rongált épületei javítására és adósságtörlesztésre 500 K református segélyegyleti segílyt kér.

A pusztajlakai szegényegyházat, mely önerejéből a vihar által okozott károkat kijavítani képtelen, közgyűlésünk segélyre ajánlja s kérvényét pártolólág terjeszti fel az egyházkerülethez.

152. szám. A fugyivásárhelyi egyház vihar által okozott kárai költségeinek fedezésére 100 K. ref. segélyegyleti segílyt kér.

Közgyűlésünk a szegénysorsu fugyivásárhelyi egyházat a kért segélyre ajánlja s kérvényét pártolólag terjeszti fel az egyházkerülethez.

153. szám. A fugyivásárhelyi egyház a hegyen lakók lelki gondozása költségeinek fedezésére 100 K. református segélyegyleti segélyt kér.

Közgyűlésünk a fugyivásárhelyi egyházat a kért segélyre ajánlja s kérvényét pártolólag terjeszti fel az egyházkerületre.

154. szám. A nagyszántói egyház költségvetési hiányának fedezésére 400 K. ref. segélyegyleti segélyt kér.

A nehéz anyagi viszonyok közt élő s adóssággal küzdő egyházat közgyűlésünk segélyre ajánlja s kérvényét pártolólag terjeszti fel az egyházkerületre.

155. szám. A révi egyház lelkészlakás javításából származott adósságának törlesztésére 100 K. református segélyegyleti segélyt kér.

Közgyűlésünk a nemzetiségi vidéken fekvő szegény egyházat a kért segélyre ajánlja s kérvényét az egyházkerületre pártolólag terjeszti fel.

156. szám. A váradiesi egyház adósságtörlesztésre 200 K. ref. segélyegyleti segélyt kér.

Közgyűlésünk a nemzetiségi vidéken élő, szegénysorsu, csekély népességű egyházat a kért segélyre ajánlja s kérvényét pártolólag terjeszti fel az egyházkerületre.

Hitelesítettett Nagyváradon, 1916. okt. 6.

Sulyok István esperes
Tatár Zoltán tanácsbíró
Dr. Szegedy Lajos tanácsbíró
Konrád Géza tanácsbíró.

Birósági ügyek.

A bihari ref. egyházmegyei bíróságnak 1916. szept. 21-én tartott ülésén.

157 (5—1916. közig.) szám.

Jelen voltak : a bíróság részéről Lévay Mihály legidősebb lelkészi tanácsbíró és Tatár Zoltán legidősebb világi tanácsbíró, kik közül a tárgyalást előbbi vezette ; továbbá Surányi Lajos, Major Gyula, Kiss Antal, Konrád Géza és dr. Szegedy Lajos bírák és dr. Thury László jegyző.

A felek részéről jelen van : a nagyváradi ref. egyház képviselőjében dr. Thury Kálmán főgondnok.

Tárgyalás alatt van ifj. Kesztyüs János közigazgatási ügye.

Tárgyalás befejezte után a bíróság zárt tanácskozásban meghozta s nyílt ülésben kihirdette a következő

Í T É L E T E T :

A nagyváradi református egyházközség egyháztanácsának 1916. évi január hó 30-án 16 sz. a. kelt határozata helyt álló indokainál fogva helyben hagyatik.

Lévay Mihály
egyházi elnök.

Tatár Zoltán
világi elnök.

Dr. Thury László
jegyző.

158 (6—1916 közig.) szám.

Jelen voltak : a bíróság részéről Lévay Mihály legidősebb lelkészi tanácsbíró és Tatár Zoltán legidősebb világi tanácsbíró, akik közül a tárgyalást előbbi vezette; továbbá Surányi Lajos, Major Gyula, Kiss Antal, Konrád Géza és dr. Szegedy Lajos bírák és dr. Thury László jegyző.

A felek részéről jelen vannak : a nagyváradai ref. egyház képviselőjében dr. Thury Kálmán főgondnok, továbbá a felebbező fél: Lakatos Gyula.

Tárgyalás alatt van: Lakatos Gyula közigazgatási bírósági ügye.

Tárgyalás befejezte után a bíróság zárt tanácskozásban meghozta s nyílt ülésben kihirdette a következő

ITÉLETET:

A nagyváradai ref. egyházközség egyháztanácsának 1916. évi január hó 30-án 16 sz. a. kelt határozata helyt álló indokainál fogva helyben hagyatik.

Lévay Mihály

egyházi elnök.

Tatár Zoltán

világi elnök.

Dr. Thury László

jegyző.

159 (7—1961. közig.) szám.

Jelen voltak : a bíróság részéről Lévay Mihály legidősebb lelkészi tanácsbíró és Tatár Zoltán legidősebb világi tanácsbíró, kik közül a tárgyalást előbbi vezette; továbbá Surányi Lajos, Major Gyula, Kiss Antal, Konrád Géza és dr. Szegedy Lajos bírák és dr. Thury László jegyző.

A felek részéről jelen van : a nagyváradai ref. egyház képviselőjében dr. Thury Kálmán főgondnok.

Tárgyalás alatt van Szeőke Lajos dr. közigazgatási bírósági ügye.

Tárgyalás befejezte után a bíróság zárt ülésben meghozta s nyílt ülésben kihirdette a következő

I T É L E T E T :

A nagyvárad ref. egyházközség egyháztanácsának 1916. évi január hó 30-án 16 sz. a. kelt határozata helyt álló indokainál fogva helyben hagyatik.

Lévay Mihály

egyházi elnök.

Tatár Zoltán

világi elnök.

Dr. Thury László

jegyző.

160 (8—1916 fb.) szám.

Jelen voltak ; a bíróság részéről Sulyok István esperes és Tatár Zoltán legidősebb világi tanácsbíró, mint elnökség, továbbá Lévay Mihály, Major Gyula, Surányi Lajos, Kiss Antal, Konrád Géza egyházi és dr. Szegedy Lajos világi tanácsbírák, valamint dr. Thury László jegyző.

A felek részéről dr. Thury Kálmán egyházmegyei ügyész, a csatári egyház képviselőjében Szücs László lelkész és végül Szilágyi Lajos panaszlott.

Tárgyalás alatt van Szilágyi Lajos csatári egyházi gondnok fegyelmi ügye.

A bíróság tárgyalás befejezte után zárt ülésben meghozta és nyílt ülésben kihirdette a következő

I T É L E T E T :

Az egyházmegye bírósága Szilágyi Lajos református egyházi gondnokot azon cselekményéért, hogy a csatári tanítói lakás mennyezetét egyháztanácsi határozat és megbízás nélkül 190 K. költséggel kifizette s ezáltal az egyháznak kárt okozott, az E. T. V. tc. 34 §-ának A. 1. és 2. pontjába ütköző fegyelmi vétségben vétkeinek nyilvánítja s ezért őt az V. tc. 35 §-ának a) pontja alapján rosszalásra itéli.

Sulyok István

egyházi elnök.

Tatár Zoltán

világi elnök.

Dr. Thury László

jegyző.

161 (9—1916 fb.) szám.

Jelen voltak: a bíróság részéről Suiyok István esperes és Tatár Zoltán legidősebb világi tanácsbíró, kik közül a tárgyalást esperes vezette, továbbá Lévay Mihály, Major Gyula, Surányi Lajos, Kíss Antal és Konrád Géza bírák és dr. Thury László jegyző.

A felek részéről dr. Dr. Thury Kálmán egyházmegyei ügyész, az egyház részéről Tarnóczy Lajos lelkész és végül Farkas Lajos panaszlott.

Tárgyalás alatt van Farkas Lajos bihari református tanító fegyelmi bírósági ügye.

Tárgyalás befejezte után a bíróság zárt ülésben kihirdette a következő

ITÉLETET:

Farkas Lajos tanítót az egyházmegyei bíróság, mint fegyelmi bíróság, ama cselekménye miatt, hogy a kezelése alatt álló ifjúsági és tanítói könyvtárakról leltárt nem készített s ebbeli mulasztását a lelkész felhívására sem pótolta, vétkesnek nyilvánítja az E. T. VI. tc. 23. §-a) pontjába és az V. tc. 34. §. A. 1. 2. és 4. pontjába ütköző fegyelmi vétségben s ezért őt az V. tc. 35 §-a) pontja alapján rosszallásra itéli, kötelezvén, hogy 10 K. 88 f. vizsgálati költséget az egyházmegye közigazgatási pénztárának 15 nap alatt végrehajás terhe mellett fizessen meg.

Nevezettet azon fegyelmi vétség vádjáról, hogy kötelességét megszegve, a tanítást 1916 január és április havában átvenni vonakodott, továbbá, hogy lelkészét valótlan tényállítással félrevezetni igyekezett volna, — felmenti.

162 (10—1916. fb.) szám.

Jelen voltak: a bíróság részéről Sulyok István esperes, Tatár Zoltán legidősebb világi tanácsbíró, kik közül a tárgyalást előbbi vezette, továbbá Lévay Mihály,

Major Gyula, Surányi Lajos, Kiss Antal és Konrád Géza tanácsbírák és dr Thury László jegyző.

A felek részéről: dr Thury Kálmán egyházmegyei ügyész, Tarnóczi Lajos és Kuki Zoltán panaszlottak.

Tárgyalás alatt van Tarnóczi Lajos bihari református lelkész és Kuki Zoltán bihari ref. tanító elleni fegyelmi ügy.

A tanácskozás befejezte után a bíróság zárt ülésben meghozta és nyílt ülésben kihirdette a következő

Í T É L E T E T :

Az egyházmegyei bíróság, mint fegyelmi bíróság Tarnóczi Lajos lelkészt és Kuki Zoltán tanítót az ellenük emelt fegyelmi vétség vádja és következményei alól felmenti, s a vizsgálattal felmerült 10 kor. 88 fill. költséget az egyházmegyei közigazgatási pénztár terhére utalja.

Nevezetteknek azon eljárásában, hogy egyrészt Tarnóczi Lajos lelkész Farkas István tanulót ellenőrző vizsgálat alá vonta, s ezzel a tanító tekintélyét az osztály tanulói előtt csorbitotta, hogy továbbá Farkas István tanuló érdemjegyeit maga állapította meg, maga írta be az értesítő könyvecskébe, s viszont, hogy Kuki Zoltán tanító az előmeneteli naplóban törléseket eszközölt, azt az előírt módon nem vezette, s a lelkész jogellenes eljárásáról felsőbb hatóságának jelentést nem tett, az egyházmegyei bíróság mint fegyelmi bíróság az E. T. I. tc. 165. §-a szerint minősülő s megtorlandó kisebb foku rendetlenséget látván fennforogni, az iratokat további eljárás végett az egyházmegye elnökségéhez átteni rendeli.

Sulyok István

egyházi elnök.

Tatár Zoltán

világi elnök.

Dr Thury László

jegyző.

Betűsoros tárgymutató

a bihari református egyházmegye 1916. évi szeptember hó
22-én Nagyváradon tartott közgyűlésének jegyzőkönyvéhez.

	Szám
Adósegély-alapból beteg tanítók helyettesítési díja	92
Adósegély kérvények az esperesi és püspöki hiv. utján terjeszt. ---	94
Ártándi presbytérium a parókh. tanácsot alakítsa meg és jelentsen ---	98 ²
Ártándi lelkészlak javítása engedélyezve ---	99 ⁴
„ kölcsön és rendk. adókivetése engedélyezve	125
„ Zsigmond Ilona alapítvány alapító levele jóváhagyva ---	138
Babicsák József kisszántói lelkésznek elismerés a tanításért ---	98 ^u
Babonák kiküszöbölésére lelkészek és presbyterek mindent megtegyenek ---	98 ^h
Bácsy Gyula hkpályii lelkész nyugdíjaztatása ---	99 ⁹
Bary-alapra gyűlt összegről jelentés s gyűjtés folytatása	99 ⁷
Barcsay Amália Zsákai tanítónőnek elismerés ---	98 ^u
Beteg tanítók helyettesítési díja az adósegély- alapból ---	92
B.-sztmártoni egyház Ref. Segélyegyleti segélyre ajánlva ---	147
B.-sztmártoni egyház árva-segélyügyi bizottságot alakítsa meg s jelentsen ---	98 ^g
Bihari egyház árva-szegényügyi bizottságot ala- kítsa meg s jelentsen ---	98 ^g
Bethlendy Sándor váncsodi lelkész felebbezése bírószághoz áttéve ---	135
Bibliaolvasás a hétköznapi isteni-tiszteleten ---	108
Biharkeresztesi egyház az árvaszegényügyi bi- zottságot alakítsa meg s jelentse ---	98 ^g
Biharkeresztesi egyház alaptőkéjéről jelentsen ---	98 ^q
Biharszentjánosi egyház az árvaszegényügyi bi- zottságot alakítsa meg s jelentse ---	98 ^g

	Szám
Biharszentjánosi egyház iskoláiban értesítő könyvecskét használjon	115
Bod Margit csökmői tanítói állásának megerősítése	106
Bodnár Gábor kisszántói lelkész presbyterek elleni panasza bírósághoz	99 3
Bojti egyház az árvaszegényügyi bizottságot alakítsa meg s jelentsen	98 g
Borsi egyház az árvaszegényügyi bizottságot alakítsa meg s jelentsen	98 g
Borsi egyház parókhialis tanácsot szervezzen s jelentse	98 i
Borsi egyház engedély nélküli kölcsönét rendezze	99 4a
Csiszér Etelka h. tanítóul alkalmazása	99 8
Csőkmői tanítóválasztás megerősítése	106
„ egyháznak rendk. adókiivetése enged.	130
Darvasi egyház helyettes tanítóról gondoskodják	98 t
Debr. Prot. Lap az egyház világi tagjainak ajánlva	95
Drágasági pótlék a lelkészek részére	110
Dull Lajos hkpályi-i gondnok fölmentése	137
Egyházak a hibás vagy épen telekkönyveletlen ingatlanok rendezéséről gond.	98 h
Egyházak pénzkihelyezéseiket vizsgálják felül s ezekről presb. határozzon	98 o
Egyházak a Bary-alapra adakozzanak	99 7
Egyházfenntartási alapok 1917. január 1-én felállíttassanak	100
Egyházmegyei lelkészi gyámint. alapszabály 13. §-a módosítva	120
Egyhmegyei költségelőirányzat 1917-re módosítva	121
Esperesi jelentés 1915-ről	98
„ időszaki jelentés	99
„ jelentés az egyházfenntartási alapba beolvásztható alapokról	100
Esperesi jelentés a háborunak a népiskolákra gyakorolt hatásáról	101
Esperesi jelentés a nem ref. küzepiskolák vallásos oktatásáról	102
Esperesi jelentés a révi reform. elemi iskolák vallásoktatásáról	103
Élesdi egyház kétes követeléseiből jelentsen	98 p

Szám		Szám
	Elesdi egyház 1915. évi számadása helybenhagyva	112
15	Elesdi egyház ideigl. engedély nélküli kölcsönei	
06	jóváhagyva, adósságai rendezése	128
	Értesítő könyvecskék használása	115
99 3	Farkas Lajos bihari tanító fegyelmi ügye	161
98 g	Fugyii egyház egészségügyi biz.-ot alakítsa meg, s jelentsen	98 g
98 g	Fugyii egyház a vallásos iratok terjesztéséről gondoskodják	98 k
98 i	Fugyii egyház záros szekrényt szerezzen be	98 l
99 4a	Fugyii egyház kölcsöne nem engedélyezhető	126
99 8	Fugyivásárhelyi egyház misszió-segély kérvénye	118
06	Fugyivásárhelyi egyház új adókulcsa engedélyezve	131
30	Fugyivásárhelyi egyház Ref. Segélyegyleti segély- kérvénye fölterjesztve	152, 153
98 t	Furtai egyház a parókh. tanácsot szervezze, s jelentsen	98 i
95	Furtai egyház ideiglenes kölcsöne jóváhagyva	99 i
10	Gyermekek isteni tiszteletek tartása	98 b
37	Gyűlés megnyitása, megalakulás	82 84
98 h	Háborúnak az egyházak anyagi helyzetére való hatásáról jelentés	90
98 o	Hegyközkovácsi egyház az árvaszegényügyi biz.-ot szervezze, s jelentsen	98 g
99 7	Hegyközkovácsi egyház iskolájában az értesítő könyvecskét használja	115
00	Hegyközkovácsi egyház közalapi egyszersminden- kori segélyre ajánlva	144
120	Hegyközcsatári egyház kutkészítése és ehhez az orgona építési-alapból 600 kor.	133
121	Hegyközpályii egyház az árvaszegényügyi biz.-ot alakítsa meg, s jelentsen	98 g
98	Hegyközpályii egyház kétes követeléseiről intéz- kedjék, s jelentsen	98 p
99	Hegyközpályii egyház iskolájában értesítő köny- vecskét használjon	115
100	Hegyközpályii egyház Ref. Segélyegyleti segély- kérvénye pártolással felt.	148
101	Hegyközszáldobágyi egyház a parókh. tanácsot alakítsa meg, s jelentsen	98 i
102		
103		
98 p		

	Szám
Hegyközsárdobágyi egyház 1915. évi számadása helybenhagyva	112
Hegyközüjlaki egyház az árvaszegényügyi biz.-ot alakítsa meg, s jelentsen	98 _g
Hegyközüjlaki egyház a rovatos ívet szerezzze be, s jelentse	98 _n
Hegyközüjlaki egyház iskolájában az érfesítő könyvecskét használja	115
Hegyközüjlaki egyház a dr. Imre-alapi segélyt a bejelentett célra használja	146
Holkó Ilona bihari h. tanítóul alkalmazása	99 ₈
Holkó József pelbárthidai lelkésznek elismerés	98 _u
Homolya Ilona, Szabó Bertalanné h. tanítóul alkalmazása	99 ₈
Iskolaszéki elnökök ellenőrizték az el. isk. tan- könyvek használatát	114
Jákóhodosi egyház vallásos iratokat terjesszen	98 _k
Jákóhodosi egyház a rovatos kimutatást mutassa be esperesnek	98 _m
Meszytis János ifj. egyh. adó ügye [közig. biz.]	158
Kismarjai egyház az árvaszegényügyi biz.-ot alakítsa meg, s jelentsen	98 _g
Kismarjai egyház a rovatos ívet esperesnek mutassa be	98 _m
Kismarjai egyház ideigl. kölcsöne jóváhagyja	99 _l
Kismarjai egyház iskoláiban értesítő könyvecs- kéket használjon	115
Kisszántói egyház parókh. tanácsot alakítson meg, s jelentsen	98 _i
Kisszántói egyház a rovatos ívet esperesnek mutassa be	98 _m
Kisszántói egyház tanítóválasztása megerősítve	106
" " lelkészlak verandájának el- készítési ára	140
Konfirmándusok bibliával, vallásos iratokkal el- látandók	98 _c
Konfirmálásra a gyermekek előállítandók	98 _d
Konrád Géza számvevőszéki elnöknek választása	104
" " em. nyugdíj biz. állásáról lemond	105
Kovács Erzsébet nyüvedi tanítónak elismerés	98 _t

	Szám
Kovács Gyula halála felett részvét	99 11
Köröskisjenői egyház az árva-szegényügyi bizottságot alakítsa meg	98 g
Köröskisjenői egyház számadása a lelkeszi állás ideiglenes jövedelméről	113
Köröskisjenői egyház lelkeszi díjlevele	124
Könyves János számvevőszéki tagnak megv.	104
Kövesegyházai fiókegyházközség n szervezése	119
Kuki Zoltán bihari tanító fegyelmi ügye	162
Lakatos Gyula egyh. adóügye [köz. bir.]	158
Legáció visszaállítása	89
Leánynevelő intézet fejlesztése	88
Lelkeszek gyermek-isteni tiszteleteket tartsanak	98 b
" a parókh. tanácsról pontas adatokat közöljenek	98 i
Lelkeszek ifj. egyesületek, énekkarok szervezéséről gondskodjanak	98 j
Lelkeszek szolgálati éveinek számítása nyugdíj szempontjából	109
Lelkeszek drágasági pótléka	110
" napidíja és fuvara értekezletre	111
Lelkeszegyesület előterjesztései	108—111
Lelkeszi gyámintézet [emegyei] alapszabályának 13. §-a módosítva	120
Lévai Mihály lemondása a számvevőszéki elnökségről	104
Mezőtelegdi ideigl. kölcsön jóváhagyása	99 1
Mezőtelkii egyházban hétköznapi isteni tisztelet tartása	98 a
Mezőtelkii egyházban árva-szegényügyi bizottság megalakítása, jelentés	98 g
Mezőtelkii egyházban rovatos kimutatás beszerzése, bemutatása	98 m
Missióbizottság előterjesztése	116—119
Nagykakucsi egyház vallásos iratokat terjesszen	98 k
" " árva-szegényügyi bizottságot alakítson, jelentsen	98 g
Nagykakucsi egyház Ref. Segélyegyleti segélykérvénye felterjesztve	149
Nagykerékii más vallású tanulóknak tandíja ügyében újabb felterjesztés	149

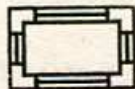
	Szám
Nagykerekii egyház népisk. tőkesegélykérvénye felterjesztve	143
Nagyszántói egyház árva-szegényügyi bizottságot alakítson, jelentsen	98 _g
Nagyszántói egyház Ref. Segélyegyleti segély- kérvénye felterjesztve	154
Nagy Szeréna bihari tanítónő halála	99 _g
Nagyráskai vallássérelmi ügyben miniszt. leirat	91
Nagyváradi tanítónőképző 1916 17. évi költség- előirányzata	123
Nagyváradi egyház dr Várady-féle alapjához tartozó ingatlan eladása	129
Nyiri Margit bihari tanítónő pótképesítőt tegyen	99 ₁₂
Nyüvedi egyház árva-szegényügyi bizottságot alakítson, jelentsen	98 _g
Nyüvedi egyház hétköznapi isteni tiszteletet tartson	98 _a
„ „ parókh. tanácsot szerv., jelentsen	98 _i
„ „ a rovatos ivet szerezz be	98 _m
„ „ 1915. évi számadása belyben- hagyva	112
Órosz Zoltán kisszántól tanító megerősítése	107
Örvéendi egyház parókh. tanácsot alakítson, s jelentsen	98 _i
Paptamásii egyház iskolájában az értesítő köny- vecskét használja	115
Paptamásii egyház belhivatalnokai megegyezés hiányában díjlevél szerinti fizetés	132
Pelbárthidai egyház árvaszegényügyi bizottságot alakítson s jelentsen	98 _g
Pelbárthidai egyház tanítói díjlevelét erősítse meg	98 _s
„ „ Ref. segélyegyleti kérvénye felterjesztve	150
Pósalakai egyház szegény-árvaügyi bizottságot alakítson, jelentsen	98 _g
Pósalakai egyház vallásos iratokat terjesszen	98 _k
Pósalakai egyház iskolájában értesítő könyvecskét használjon	115
Póttárgysorozat	83
Pusztajlakai egyház értesítő könyvecskét hasz- náljon iskolájában.	115

	Szám
Pusztajlaki egyház engedély nélküli kölcsöne ---	99 ^{4b}
Pusztajlaki egyház közalapi egyszersmindenkori segélykérvénye ---	145
Pusztajlaki egyház Ref. Segélyegyleti kérvénye	151
Reformáció négyszázados évfordulójának ünnep- lése ---	93
Reform. Segélyegyleti választmányhoz kérvények	147, 156
Révi egyház árvaszegényügyi bizotts.-ot alakítson, s jelentsen ---	98 ^g
Révi egyház kérvénye Ref. Segélyegylethez ---	155
Révi misszió-körből jelentés ---	116
Sarkadi Vilma furtai tanítónőnek elismerés ---	98 ^t
Siteri egyház árvaszegényügyi bizotts.-ot alakít- son, s jelentsen ---	98 ^g
Siteri egyház a rovatos kimutatást szerezzze meg, mutassa be ---	98 ^m
Siteri egyház 1915. évi számadása helybenhagyva	112
Siteri egyházhoz csatolt szórványok ---	119
Siteri egyház kölcsöne engedélyezve ---	127
Siteri egyház kérvénye egyh. adó behajtása tárgyában ---	147
Szabó Benjámín hkcsatári tanító felebbezése birósághoz áttéve ---	135
Szabó Benjámín megegyezés hiányában díjlevél szerint fizettség ---	136
Számvevőszék jelentése egyházak számadásáról	112, 113
Dr. Szeőke Lajos egyh. adó ügye [közig. biz.] ---	159
Szilágyi Lajos hkcsatári gondnok fegy. ügye ---	160
Tanácsbírói állásokra szavazás elrendelése ---	99 ¹¹
Tanítói díjlevél minta ---	87
Tanítógyámintézet 1917. évi költségelőirányzata	122
Tanügyi bizottsági elnök előterjesztései	114—115
Tarnóczi Lajos bihari lelkész fegyelmi ügye ---	162
Tatarosi misszió-körből jelentés ---	119
Távollevő tagok igazolása ---	85
Távolmaradásukat előre nem igazolt tagokkal szemben eljárás ---	86
Telegdi József halála ---	99 ¹¹
Tűzbiztosítási összeg emelése, jelentés ---	96
Tűzbiztosítási jutalék adását az egyhker. megszünteti	97

	Ssám
Vallásos közöny megszüntetésére irányuló eljárás	98 f
Vadon Miklós zsákai lelkész nyudijasztatása	99 g
Varga Gedeon fogyvásárhelyi lelkésznek elismerés	98 f
Varga Gedeon nyugdíjbizotts. tagnak választása	105
Váncsodi egyház árvaszegényügyi bizotts.-ot alakítson, s jelentsen	98 g
Váncsodi egyház parókh. tanácsot alakítson, s jelentsen	98 i
Váncsodi egyház kérvénye vissztérítmény ügyben felterj.	141
Váradlesi iskolabérlet szerződése jóváhagyva	99 3
Váradlesi egyház kérvénye Ref. Segélyegylethez felterj.	156
Váradlesi misszió-körből jelentés	117
Dr Várady Zs.-féle alapítv. ingatlan eladása engedélyezve	129
Vegyes házasok körüli szabályrendelet betartása	98 c

ESPERESI JELENTÉS

A BIHARI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE
1915. ÉVI VALLÁSERKÖLCSI ÉS ANYAGI
ÁLLAPOTÁRÓL.

Nagyvárad
Nyomatott Béres és Held könyvnyomdájában
1916

Nagytiszteletű s tekintetes egyházmegyei közgyűlés!

Az egyh. I. t. c. 168. §-a által előírt hivatalos kötelességet, mely szerint az egyházmegye esperese évenként minden egyházközséget meglátogatni tartozik, más egyéb elfoglaltságom miatt, a f. évben is a törvényben adott kedvezménnyel élve, Surányi Lajos, Major Gyula, Kiss Antal, Konrád Géza lelkészi tanácsbíró s Papp László, Szücs László és Bán István lelkész urak közreműködésével végeztem, illetőleg az általam személyesen föl nem keresett egyházközségekben végeztettem. Az egyházlátogatás a törvényben foglalt utasításnak megfelelően az egyházközségek valláserkölcsei, iskolai és anyagi életének minden mozzanatára kiterjedt és az eljáró küldöttségek elismerésre méltó, nagy fáradtságot igénylő munkával összegyűjtötték mindazt az anyagot, amelyből a jelenlegi súlyos és nehéz időkben egyházmegyénk képe a lelki és anyagi élet minden vonatkozásában megrajzolható.

I. Az egyházközségek belélete.

A legszínesebb kép is apró mozaik darabokból alakul ki. Az egyes gyülekezetek valláserkölcsei élete, ennek megnyilvánulásai mindenkor alkalmasak voltak és lesznek azokra a következtetésekre, amelyeket egy nagyobb közületre, péld. közelebbről bihari egyházmegyénkre vonhatunk. Ha ezeket a jelenségeket nem egymással szervi kapcsolatban, nem az indító okok kutatásával, hanem egymástól szétszakítva vizsgálnók, abban az esetben megállapításaink egyoldalúak, vagy tulságosan kedvezőek vagy éppen igazságtalanok lennének.

Egyházmegyénk valláserkölcsei élete ha nem áll is azon az ideális magaslaton, amelyre fölemelni szeretnénk és amely felé törekedni legszentebb kötelesség,

de sehol sem szállott azon a határvonalon alá, ahol már olyan destructiv tünetek jelentkeznének, amelyeknek nyomában a züllés és pusztulás jár. Ha némely helyeken megállapítható, hogy a rendkívüli idők mélyebb emóciókat váltottak ki a lelkekből és a szivekből a hit lángja magasabban csapott föl, viszont másutt a szörnyű napok terhe és súlya úgy nyomakodott a lelkekre, hogy bizonyos fásultság és nemtörődömség lett urrá egyeseken. Egy bizonyos, hogy ez a titáni küzdelem, ez az embertelen véres harc, amelynek hekatombái mindegyre növekednek, jóformán csak az első viharával rázta meg a szívek mélyéig hiveinket, csak első meglepetésében látszott az ember szemeit a földről a meny régiói felé irányítani, átalakító hatása azonban nem következett be, hogy meggyőzzön mindnyájunkat afelől, miszerint az őszintébb, mélyebb hitélet nem az időszakos hatásokon, hanem az állandó lelki pásztori gondozáson, a lelkész és a hives közötti bensőbb kapocs megteremtésén épül fel. Minden árnyak, mely valláserkölcsei életünk arcára vetődik, — forrása ennek hiánya. Magyar református egyházunknak ez az Achilles sarka, amelyen nemcsak meg, de halálra is sebezhető. Éppen azért amint más alkalommal is többször hangsúlyoztam, hiveink lelki gondozására, az igazán lelkipásztori munkára az eddiginél jóval nagyobb gondot kell fordítani s egyházunk szolgálóinak: lelkészeknek, tanítóknak és presbytereknek az apostoli kor gyönyörűséges példáit kell szem előtt tartani.

Kétségtelen, hogy lelkipásztoraink hivatali kötelességöknek nagy jelentőségű részét teljesítik az isteni tisztelet megtartása körül. Ünnepeken, vasárnapokon Váradlest kivéve, hol vasárnap délután csak az urva-csoraosztások napján nyílik meg a templom ajtója, mindenütt van isteni tisztelet; hétköznapiakon is egyház-közsegeink tulnyomó részében rendesen és naponként tartatnak isteni tiszteletek, de vannak gyülekezetek, hol a hétnek valamelyik napján (Biharszentjános, Bojt, Hegyközpályi, Kísszántó) vagy pedig csak a bűnbánó hetekben állhatnak meg a hives lábai az Ur hajlékának tornácaiban (Fugyi, Rév, Váradles). Ellenben nincsen hétköznapi isteni tisztelet Nyüved és Mezőtelki egyházban. Örömmel emelem ki, hogy Váncsodon, ahol az

előző években állandó jelentés tárgya volt a vasárnap délutáni isteni tisztelet hiánya, ezuttal panaszra nincsen ok; vajha ne efemer jelenség lenne ez!

Az ünnepi és vasárnapi isteni tiszteletek alkalmából mindenütt egyházi beszéd, vasárnap délutánonként 27 gyülekezetben kátémagyarázás, Ártádon predikáció, Furtán és Mezőtelegden predikáció, biblia- és kátémagyarázás, Bojton bibliamagyarázás és könyörgés, Borson, Hegyközsáldobágyon, Paptamásiban, Told, Jákóhodoson kátémagyarázás és könyörgés, Hegyközpályiban, Mezőtelkiben, Nagykerekiben káté- és bibliamagyarázás felváltva, Nyüveden és Örvéden könyörgés.

A hétköznapi bibliamagyarázat minden egyházközségben megtartatik és pedig hetenként kétszer 8, egyszer 34 gyülekezetben. Egész éven át Hegyközpályiban, az adventi időszakban 31, adventtől tavaszig 8, adventi és böjti időszakban 1 egyházközségben, a bűnbánati hetekben Mezőtelkiben.

Hétköznapiakon azokon a helyeken, hol az isteni tisztelet rendesen megtartható, csak a délelőtti templomba menetel van gyakorlatban; délutánonként a bűnbánó hetekben is isteni tiszteletet tartanak Csökmő, Élesd, Hegyközujlak, Kismarja és Pusztaujlak egyházközségeiben.

A gyermek isteni tisztelet tartása Élesd, Hegyközpályi, Nagykereki és Nagyvárad egyházközségeiben szokásos. Fugyi kivételével iskolás növendékeinket vagy állandóan a mindennapi isteni tiszteletre vagy mint 5 egyházközségünkben történik, csak az esztendő bizonyos szakában a hét valamelyik napján viszik templomba. Fontos tagadhatatlanul, hogy gyermekeink a felnőttekkel együtt templomba járjanak, ez a körülmény azonban nem mentheti fel lelkészeinket a koronkénti gyermek isteni tiszteletek tartása alól.

Az urvacsorával való élésre 29⁶ gyülekezetben a lelkész, 12-ben lelkész és tanító együtt, egy-egyházközségünkben pedig kizárólag a tanító készíti elő a növendékeket. A konfirmálás ünnepélyét 32 egyházközségünkben a felettes egyházhatóság által megállapított időben tartják meg, míg Ártádon, Borson, Fugyivásárhelyen, Pósalakán és Zsákán virágvasárnapon, Fugyiban, Hegyközpályiban és Nagyváradon a pünköszt ünnepet

megelőző vasárnapon. E nagyfontosságú pillanatnak a gyermeki lélekben való bemélyítésére szolgál, hogy presbyteriumaink a legtöbb helyen emléklap, biblia és egyéb vallásos iratok beszerzéséről és kiosztásáról gondoskodnak, csak Fugyi, Hegyközpályi, Köröskisjenő, Nyüved, Pelbárthida és Jákóhódoson bocsátják el őket a tett fogadalmat mindenkor lelkökbe idéző, alkalmas eszközök nélkül. Kíváncsú, hogy a konfirmációi oktatásról a lelkész részvétele sehol se hiányozzék, valamint az is, hogy a konfirmálás napját illetőleg az időbeli eltérések, amelyeket ugyan most a rendkívüli viszonyok megérthetővé tesznek, megszűnjenek és a presbyteriumok mindenütt az emléklapok, lehetőleg bibliák beszerzéséről is gondoskodjanak, mert ma olyan egyházközségekben is hiányzik ez a gyakorlat, ahol a jelentkező pénztári maradvány erre minden nehézség nélkül fedezetet nyújtana.

Mivel csaknem minden gyülekezetben előfordul, hogy konfirmációi oktatásra egy-két növendék nem áll elő: a legtöbb helyen lelkészeink gondoskodnak, hogy az ilyenek előkészítés nélkül ne maradjanak. Vannak azonban egyházközségeink (9), hol e részben semmiféle intézkedés nem történik. Épen ezért ezeken a helyeken nemcsak a lelkészek és tanítók, de a presbyteriumok figyelme is felhívandó, hogy köteles gondossággal minden gyermekre nézve lehetővé tegyék az Ur asztalához való előkészítést.

A templomok látogatása egyházközségeink nagyobb részében az Ur háza iránt érzett őszinte szeretetre, sőt egyik-másik helyen elismerésre méltó buzgóságra vall. Nem akarom mondani, hogy vallásos közönyösség, de mindenesetre hanyagság tapasztalható Biharon, Csökmőn, Darvason, Siteren, Toldon és Váradlesen, különösen a férfiak részéről. Sőt erős kifogás alá eshetik a nagyváradi templomlátogatás is, mert az intelligens férfiak és nők nem olyan számmal keresik fel a templomot, amint azt várni lehetne. Ugyanezért elvárható, hogy ezekben a gyülekezetekben a hitélet emelésére a hivatott tényezők minden lehetőt megtegyenek.

Az egyházkerületünkben fennálló gyakorlatnak megfelelően az uri szent vacsorát évenként hatszor, a törvényben előírt kihirdetés és szokásos előkészület után

szolgáltatják ki. Némely helyen a gyülekezet lélekszámához viszonyítva, valóban nagy számmal járulnak híveink az Ur asztalához, a legtöbb gyülekezetben is megtalálható az átlagos szám, csak Csökmön, Toldon és Váncsodon hanyagolják el feltűnően az urvacsorával való élést, s inkább a férfiak, köztük épen a presbyterek, akiknek fáklyaként világítani s példaadással kellene előljárni.

Betegek részére az urvacsorát 12 egyházban csak a gyülekezeti urvacsoraosztás napján, a többi helyen pedig egyébkor is kiszolgáltatják.

Az egyházmegye területén több egyházközségben találhatók a szektáriusok és felekezeten kívül állók. Így például: baptisták: Berettyószentmárton 2, Bihar 13, Biharkeresztes 10, Biharpüspöki 18, Csökmő 23, Fugyivásárhely, ki nem deríthető számban, Hegyközkovácsi 38, Hegyközszáldobágy 8, Hegyközujlak 12, Köröskisjenő 56, Mezőtelki 3, Nagyvárad 100, Pusztaujlak 25, Pósalaka 25, Siter 14, Zsáka 1, összesen: 348. Nazarénusok: Csökmő 8, Hegyközszáldobágy 5, Nagyvárad 30, Zsáka 19, Jákóhódos 5, Fugyivásárhely konkrét adat nélkül, összesen: 67. Felekezeten kívül állók: Bihar 44, Csökmő 20, Élesd 5, Fugyivásárhely meg nem állapítható számmal, Hegyközcsatár 9, Hegyközkovácsi 8, Hegyközszáldobágy 5, Kismarja 8, Nagyvárad 10, Örvénd 38, Pusztaujlak 18, Pósalaka 10, Szalárd 71, Zsáka 1, összesen: 247. Megjegyezni kívánom, hogy ezek az adatok aligha fedik a tényleges állapotot, főleg Nagyváradon és olyan gyülekezetekben, hol a lakosság számában a fluctuálás elég gyakori. A nyilvántartás nehéz, sőt legtöbb esetben lehetetlen.

A törvénytelen együttélők száma hasonló hullámváz alatt áll, megbízható nyilvántartás hiányában. 22 egyházközségből 197 ilyen egyént jelentettek be, ezenkívül Fugyivásárhely és Nagyvárad számszerű bejelentést nem tehetett. Kétségtelen, hogy a valláserkölcsei életnek ez a sajnálatos betegsége, társadalmunk minden rétegében otthont talál. Ha bizonyos külső okok, mint a háborús segély megnyerése, csökkentést idéztek is elő, de gyökeres gyógyítás az egyházi közegek legmesszebbmenő

1916

ténykedésétől sem várható. A lelkészek és presbytériumok legtöbb helyen meg is teszik kötelességöket, csak Biharon, Biharkeresztesen, Csökmön, Fugyiban, Hegyközcsatáron, Kisjenőben és Váncsodon nem áll e tekintetben hivatásának magaslatán a presbytérium.

A házassulók, néhány egyházközségtől eltekintve, — nem mindenütt részesülnek egyházi áldásban. Mindegyre nagyobb lesz azoknak száma, kik teljesen fölöslegesnek tartják az egyházi esketést. Szomorú tünet, de kétségtelenül megállapítható, hogy a házasságok valláserkölcsei jelentősége mindjobban hiveink felfogása, gondolkozásában már eddig is szerfölött sokat veszített. Tapasztalat szerint a templomot elkerülők nagyobb részét nem az esketési stóla riasztja vissza, hanem az érdekelt feleknek és környezetüknek morális defectusa.

A bihari egyházmegye területén az 1915-ik évben 197 vegyes házasság kötöttetett s a születendő gyermekek vallására nézve 71 esetben jött létre megegyezés, még pedig javunkra 24, hiveinkre 47 esetben. Az adatok, a nagykakucsi és nyüvedi egyházat kivéve, — az állami anyakönyvekből vétettek. Ott, ahol a vegyes házasságok házunkra egyeztek meg, — a szabályrendelet szerinti eljárást foganatosították, csak Ártándon és Fugyivásárhelyen nem lehetett a jegyeseket előállítani, mivel a lelkészek mindkét helyen a gyorsan megkötött házasságnál bevégzett tény előtt voltak. Egyébként a lelkészek, ha nem is mindenütt, de legtöbb helyen igyekeznek a vegyes házasságok körül egyházi érdekeinket biztosítani, figyelemmel kísérvén az állami kihirdetéseket. De mert vannak egyes lelkészek, akik a vegyes házasságok körüli eljárásban nem egész következetességgel és szigorúsággal követik az egyházkerületi szabályrendelet utasításait, ennél fogva komolyan figyelmeztetendők, hogy e részben minden mulasztástól a következmények terhe mellett tartózkodjanak s egyben utasíttassanak, hogy a vegyes házasságok nyilvántartásáról, a megegyezésekről naplót vezessenek.

Egyházi szertartásaink mellőzése a múlt esztendőben is előfordult, még pedig a keresztelésnél: Biharon 3, Csökmön 12, Fugyivásárhelyen 5, Köröskisjenőben 1, Paptamásiban 1, Pusztajlakon 3, Zsákán

6, összesen: 31 esetben; az esketésnél: Berettyó-szentmártonban 2, Biharon 6, Biharkeresztesen 5, Csökmőn 13, Hegyközcsonáton 1, Hegyközkovácsiban 1, Hegyközsáldobágyon 3, Hegyközujlakon 1, Mezőtelegden 1, Réven 1, Szalárdon 1, Zsákán 6, Váncsodon 4, Váradlesén 1, összesen: 46 esetben. Nagyvárad e részben nem számolhat be, mert főleg a vegyes házasságoknál és az idegen illetőségű tiszta pároknál megállapítani nem tudja, hogy tényleg itt vagy ott mellőzték-e az egyházi szertartást; temetésekénél: Fugyivásárhelyen 1, Köröskisjenőben 1, Nagyváradon 2, Pusztajuylakon 1, Zsákán 2, összesen: 7 esetben. Ezeket az adatokat 3 egyházközség kivételével az államianyakönyvekből vették. Egyházi szertartásaink mellőzése bármi okból történt is, afelett egyszerűen napirendre térni nem lehet és nem szabad. Minthogy az egyházlátogatási jegyzőkönyvből az tűnik ki, hogy 13 egyházközségünkben a helyzet sanálása céljából semmi sem történt, tehát úgy a lelkipásztorok, mint a presbiteriumok szigorúan figyelmeztetendők, hogy minden rendelkezésre álló eszközzel a helyzet megváltoztatására törekedjenek, mert a közönység és nemtörődömség a valláserkölcsei pusztulás útját egyengeti.

A vizsgálkodó házastársak lelkeszi békéltetése mindegyre ritkábban fordul elő, kétségtelen bizonyosságként annak, hogy a lelkész és gyülekezet mindinkább eltávolodnak egymástól. Igaz, hogy régebben is inkább külső okok vitték végső esetben az egyet nem értő, versengő házasságokat a lelkipásztor elé, de mégis elég gyakori volt az eset, hogy ilyen híveink egy része nem gondolt mindjárt a végső szakításra, hanem lelkipásztorától, mint az erkölcsi élet hivatott őrétől remélte és várta a családi békesség helyreállítását. Ez a bizalom fogyatkozik mindegyre inkább, amit igazol, hogy a múlt év leforgása alatt mindössze 3 pár fordult lelkipásztorához.

Egyházközségeink áldozatkészsége, alig egy-két gyülekezettől eltekintve, elismerésre méltóan nyilatkozott meg, mert egyházi és iskolai célra az elmúlt év folyamán 18611 korona 26 fillér folyt be. A vallásos buzgóságnak beszédes bizonyossága az főképpen akkor, ha nem felejtjük el, hogy egyházközségeink a súlyos és

válságos gazdasági viszonyok között ezenkívül még hány irányban hoztak áldozatot harctéren küzdő katonáink s általában a hadviselés érdekében. A fentebb kitüntetett adományok és hagyományok összege az egyes egyház-községek között a következőleg oszlik meg:

Ártánd. Urasztalra: Szőke Gyula kenyeret 8 K, Bonczos Zsigmond kenyeret 8 K, Baranya Mihály és neje kenyeret és bort 18 K, Kolozs Károly és neje kenyeret 6 K, Szabó Károly harctéri katona kenyeret és bort 20 korona értékben adtak. Harangbeszerzésre: Losonczi Gyula emlékére 5 K, Tolvaj Béla emlékére 5 K, Szegedi Gyula emlékére 20 K, Nagy G. Imre emlékére 4 K. Egyéb egyházi célra G. Szőke Gergely emlékére 6 korona. Összesen: 105 K 80 f.

Berettyószentmárton. Perselypénz: 99 K 39 f. Urasztalra többen: 22 K. Mészáros Márton-alapra 10 K. Egyéb célokra: 154 K 18 f. Összesen: 285 K 57 f.

Bihar. Egyházi célra: néh. Marjai Ferenc alapítványa 2000 K, néh. Nagy Juliánna alapítványa 2000 K. Egyházfenntartási alapra: Megyesi Imre 20 K, Német Károly 20 K, Sárközi Lajosné 32 K, Daróczi Bálintné 10 K, Szücs Sándor 20 K, Molnár Károly 20 K. Kegyességi célra konfirmándusuk: 14 K 80 f. Urasztalra: Szabó Lajos gondnok, id. Bereczky Dániel, Szilágyi András, K. Szabó István, Gyenge Józsefné, Tar Márton kenyeret és bort adtak 48 K értékben. Terge Mária az urasztalára egy asztalfutót készített 10 K értékben. Összesen: 4194 K 80 f.

Biharkeresztes. Urasztalra névtelen kenyeret és bort, Pető Lajosné, Lovas Gáspárné, Szabó Lajosné, Balla Lajosné, Kereszturi Lajos kenyeret, Bördős Lajosné, Pető Lajosné, Nagy Istvánné, Szigeti Elek, névtelen bort adtak 100 K értékben. Egyházi célra: Szabó Imréné 4 K, Fekete Imre 10 K, Csengeri István 10 K, Nagy Béláné 5 K, I. Nagy Mihályé 6 K, Járasi Gazdasági Bank 30 K, Oláh Miklósné 20 K, Nagy Istvánné 20 K, Haraszi Sándor 20 K, Magyar István 10 K, Medgyesi Mihály 10 K, Móra Balázsné 10 K, Oláh József 10 K, Sámsoni Lajosné 2 K, Névtelen 38 K, Kovács Sándorné 4 K. Összesen: 309 K.

Biharpüspöki. Szegények részére: néh. Csáki Sándorné 200 K. Különböző egyh. célra: Szilágyi József presbyter 200 K, Tárnok Mártonné 10 K, Haraszi Sándorné

20 K, Mezei Lajosné 20 K, Kovács Mártonné 20 K, özv. Szilágyi L.-né 10 K. Konfirmándus növendékek 17·40 K. Többben 45 K 50 f. Összesen: 542 K 90 f.

Biharszentjános. Urasztalra: özv. Lőrincz Mihályné, Máté József, Szilágyi Imre, Szilágyi József. Tapaszi Gyuláné, b. Kakócz Istvánné kenyeret 30 K értékben, Fogy. Szövetkezet egész éven át bort 48 K. Egyházfenntartási alapra: özv. Kalas Györgyné 100 K, Szemess László 6 K. Egyh. szükségletre: Urbéres alap 250 K, Fogy. Szövetkezet 250 K, Urbéres birtokosság 232·90 K. Szegény tanulók tankönyveire: Munkás segélyegylet 17·50 K, Más egyéb célra; Király Ferenc 5 K, többben: 21·16 K. Perselypénz: 27·35 K. Összesen: 1161·81 K.

Bors. Urasztalra: Tóth Lajos, G. Hegyesi Lajos, Vas András, Bodó Imre és N. Kis Lajos kenyeret és bort adtak 60 K értékben. Egyh. célra: Szücs András 4 K, Dienes Imre 10 K, K. Szabó Lajos 4 K, Kiss Mihály 10 K, Szala Sándorné 10 K, ifj. Szala Sándor 10 K, özv. Szala Sándorné 10 K, Kovács Margit 4 K, N. Kiss Lajos 30 K, Vas Andrásné 20 K, ifj. Varga Miklós 20 K, Varga Mártonné 20 K, Lajos Károly 4 K, S. Varga Sándor 10 K, Cser Zsigmond 5 K, G. Kiss Lajosné 6 K, Mezei Lidia 2 K. B. Lajos József 2 K. Összesen: 236 K.

Bojt. Szegényalapra 7·76 K. Összesen: 7 K 76 f.

Csökmő. Urasztalra: Mezei Mártonné, Szabó Bertalanné kenyeret, F. Tóth István gondnok kenyeret és bort adtak 24 K 60 f értékben. Egyházfenntartási alapra: Pálur Miklós nagykövesdi tanító 10 K, özv. Bede Jánosné 50 K, Horváth Bálint 2 K. Szeretetház alapra Horváth Imre 2 K. Szegényalapra: Gyáni Ferencné 10 K. Szegények részére adomány többektől 143 K 17 f. Perselypénz 51·20 K. Összesen: 317·98 K.

Darvas. Urasztalra: Török Imre bort adott? értékben.

Élesd. Urasztalra: ifj. Dávid Sándor, Pusztai Józsefné, Fazekas György, Pusztai Lajos, Biró János, Balog Sándor bort adtak 60 K értékben. Egyh. szükségletre: Ref. ifjúsági egyesület 33·29 K, Teleki Sándor 9 K. Perselypénz 154·12 K. Összesen: 264 K 41 f.

Fugyi. Urasztalra: Szakács Lajosné, Takács Juliánna, Rónai Vilma róm. kath., Borsos Józsefné, Könyves Gáspárné, Révi Imréné, Vári Gáspár, Erdődi Lajos, özv. Kovács

Károlyné kenyeret és bort adtak 32 K értékben. Összesen: 32 K.

Fugyivásárhely. Urasztalra: Tóth Imréné, Szabó Lajos, Szilágyi Mihályné, K. Szilágyi Józsefné, Szilágyi Mária, Szilágyi Róza, Gombos Sándorné, Tóth Imréné, id. Szilágyi Bálintné, Oláh Ferencné, id. Szilágyi Józsefné, Szabó Lajosné kenyeret és bort adtak 30 K értékben. Hadi alapítványra: Dräxler Aladár 5 K, id. Borsos Imre 10 K, id. Szilágyi Bálintné 2 K, Matta Károly 2 K, Lőrincz Mihályné 1.30 K, Matta Károlyné 2 K, Tóth Imréné 2 K. Egyéb célokra: 68 K 30 f. Perselypénz: 21 K 60 f. Összesen: 168 K 37 f.

Furta. Különböző cimeken 219 K.

Hegyközcsetár. Urasztalra: Nagy Sándorné, Balogh Sándorné Opre Virág g. kath., Koma Józsefné Mészáros Lidia, ifj. Bacsa József, P. Szilágyi József kenyeret és bort adtak 34 K értékben. Egyh. szükségletre: ifj. Szabó Istvánné 2 K, Mészáros Imre 2 K, id. Papp Imre 2 K, Marjai Józsefné 10 K, Z. Mészáros Lajosné 4 K, Nagy Sándorné 3 K, öz. ifj. Borsos Sándorné 1 K. Harangalapra: öz. Nánási Lajosné 3 K, id. Nagy János 4 K, öz. Patonai Mihályné 2 K, Kovács Lajosné Mészáros Eszter 2 K, Balogh Imréné Szabó Sára 5 K, Jakab Józsefné 2 K, öz. Tóth Pálné 4 K, ifj. Bacsa Józsefné 2 K, öz. Faragó Lajosné 8 K, Koma Lajos 10 K, Szabados Benőné 2 K, Koma József harctéri katona 6 K, Szabó Sándorné 2 K, Egyházfenntartási alapra: N. N. 40 K, id. Jakab Károlyné Balázs Juliánna, néh. öz. D. Papp Lajosné 100 K, Szücs László 5 K. Perselypénz: 27.96 K Összesen: 282 K 96 f.

Hegyközkovácsi. Urasztalra: kenyeret és bort többen 50 K értékben. Szegényalapra: Zathureczky Albertné 75 K, Zathureczky Erzsébet 68 K, Ungvári Imre 50 K. Orgonakészítésre Danielovics Antal 3500 K, Perselypénz: 93.58 K. Összesen: 3836 K 58 f.

Hegyközpályi. Urasztalra: Munkácsi Sándor, id. Asztalos Lajos, öz. Técsi Imréné, Lenti Jánosné, Oláh Imre, Szőke János, Szücs Imre, Oláh Károly, Szabó Imre kenyeret és bort adtak 57 K értékben. Orgonára: ifj. Szücs Károlyné 10 K, Jakab István 5, Jakab Lajosné 5 K, Józsa Károly 5 K. Lelkészlak építési költségeire: Bácsy Gyuláné 100 K, néh. Kovács Mihály 20 K, id. Gyarmati Sándorné 20 K, Kovács

Józsefné 10 K, H. Dull Lajos 10 K, Balázs Istvánné 10 K, Vajda Károly 10 K, Papp András 10 K, Kovács Józsefné 10 K, Nagy Sándor 10 K, Zima István 10 K, Tarpai Ferenc 10 K. ifj. Vajda István 10 K, Kovács Antal 10 K, Kiss Lajos 10 K, Dankó Vince 10 K, többen 92 K 50 f. Közsükségletre: néh. Munkácsi Etelka 20 K. Perselypénz: 21.84 K Összesen: 373 K 84 fillér.

Hegyközszáldobágy. Urasztalra többen kenyeret és bort 60 K értékben. Egyéb célokra többen 227 K 80 f.

Hegyközüjlak. Urasztalra: Mata Mihály és neje, Petri Imre és neje, id. Tóth József és neje, Dorogi Imre és neje, Dani Lajos és neje, Somogyi József és neje kenyeret és bort 40 K értékben. Dani Lajos és neje szószéki terítőt 5 K Kalmár Ferencné papiszék terítőt adományozott 60 K értékben. Összesen: 107 K.

Kismarja. Névtelen urasztali és keresztelő tál terítőt adományozott 10 K értékben. Összesen 10 K.

Kisszántó. Urasztalra: többen kenyeret 20 K értékben. Egyh. célra: néh. Tóth Zsigmond 20 K, néh. id. Kis Károly 10 K Összesen: 50 K.

Köröskisjenő. Urasztalra: Debreceni Imréné, Bódis Józsefné, Papp Sándorné, Göcz Lajosné, id. Köteles Lajosné, Bikai Andrásné, Bikai Zsuzánna, Debreceni Imréné, Bikai András, Debreceni Ferencné, Kis Mihály kenyeret és bort adományoztak 55 K értékben. Összesen: 55 K.

Mezőtelegd. Urasztali és egyéb egyházi szükségletre: Gönczi József 30 K, Horváth József 12 K, Sáp Lajos 10 K, Váradi Imréné 12 K, özv. Bede Imréné 4 K. Összesen: 68 Kor.

Mezőtelki. Urasztalra: Kőrösi Jánosné, Debreceni Márton, id. Lukács Gáspár, özv. Pál Istvánné, id. Domján Sándor, id. Fekete Imre, Pál Imréné, kenyeret és bort adtak 45.50 K értékben. Zathureczky István földbirtokos lelkésznek és kántornak 36 m. tűzifát ajándékozott 292.50 K értékben. Perselypénz 22.29 K. Összesen: 360 K. 29 f.

Nagykakucs. Urasztalra id. Péter Istvánné, ifj. Péter Istvánné, Mester Sándorné, Barbás Jánosné, Bárány Sándorné, ifj. Barbás Jánosné, Pusztai Jánosné kenyeret és bort adtak 15 K értékben. Összesen: 15 K.

Nagykerek. Egyh. célokra többen 365 K Összesen: 365 K

Nagyszántó. Urasztalra: Nagy Sándor, Bodnár Gábor, özv. Balogh Zsigmondné, Pető Zsigmondné kenyeret és bort adtak 50 K értékben. Templomjavításra: Gáti Sándor 20 K, Moldoványi Pálné 40 K, Debreceni József 2 K, Szilágyi Sándorné 3 K, özv. Varga Lajosné 10 K, K. Nagy Sándor 20 K, özv. Kovács Józsefné 1 K, özv. Szabó Imréné 3 K, Bige Gyula 10 K, F. Veres József 3 K, Szolga Gyula 1 K, özv. Herceg Józsefné 2 K, Váczi Ferenc 8 K, Oláh Sándor 10 K, Bodnár Gábor és neje 2 urasztali terítőt adományozott. Összesen: 183 K

Nagyvárad. Urasztalra: többen természetben és pénzben 510 K. Egyházi célra: többen 193 K. Szegényeknek: többen: 95 K. Egyházfenntartási alapra dr. Várady Zsigmond hagyatékából: 2000 K. Összesen: 2798 Kor.

Nyüved. Urasztalra kenyeret és bort többen 32.40 K. értékben. Egyházi közszükségletre Ákos Istvánné 35 K. Összesen: 67.40 K.

Örvénd. Urasztalra többen kenyeret és bort 30 K értékben. Más egyéb célra többen 140 K. Összesen: 170 K.

Paptamási. Urasztalra: többen kenyeret és bort 40 K értékben. Más egyéb célra a hitelszövetkezet 80 K. Perselypénz: 40.05 K. Összesen: 160 K 05 f.

Pelbárhida. Urasztalra: többen kenyeret és bort 20 K értékben. Összesen: 20 K.

Pósalaka. Urasztalra: Fekete János, Dajka Ferenc, Fekete Sándor kenyeret és bort adtak 15 K értékben. Összesen: 15 K.

Pusztajlak. Urasztalra: többen kenyeret és bort adtak 78.70 K, értékben. Orgonára: Köte Mihályné 5 K, Szilágyi Ferencné 5 K, Egyházi szükségletre: hitelszövetkezet 150 K. Összesen: 238 K 10 f.

Rév. Urasztalra többen kenyeret és bort adtak 20 K értékben. Összesen 20 K.

Siter. Urasztalra: Kállai Sándorné, Köteles Ferencné, Simon Jánosné, T. Nagy Józsefné, Szücs Imréné, Bagics Bálintné, Körtvélyesi András, Köteles Ferenc, ifj. Szabó Antal, Váraljai Lajos, Fogy.-szövetkezet kenyeret és bort adtak 60 K. értékben. Összesen: 60 K.

Szalárd. Urasztalra: többen kenyeret és bort adtak 50 K. értékben. Egyházi célra: özv. Kovács Józsefné 100 K. Kupás Józsefné 60 K, Vig Sándor 50 K. Összesen: 260 K

Told. Urasztalra: többen kenyeret és bort adtak 32.40 K értékben. Orgona-alap javára névtelen 12 K. Összesen: 44 K 40 f.

Zsáka. Egyházfenntartási alapra: K. Szántó Jánosné, Takács Juliánna 10 K, Karácson Mózesné, Hegedüs Mária g. kel. 40 K, özv. Lévai Istvánné, Sárvári Erzsébet 10 K, G. Gál Mihály 20 K, özv. Takács Mihályné Katona Mária 20 K, Fejes Imre 10 K, Farkas Mária izr. 3 K, Ifjúsági Egylet 50 K, Orgona-isk. árvasegélyalap és Szegényalapra ifj. egylet 50 K, Összesen: 213 K.

Jákóhodos. Urasztalra: többen kenyeret és bort adtak 50 K értékben. Egyh. célra: Kendi János 6 K, Összesen: 56 K.

Váncsod. Urasztalra: ifj. Ecsedi Sándor, Szilágyi Antal, Fábíán Lajos, özv. H. Szabó Józsefné, V. Kiss László, Balogh László kenyeret adtak: 18 K értékben. Összesen: 18 K.

Váradles. Urasztalra: többen kenyeret és bort adtak 18 K, értékben. Egyh. célra: Duadik Andrásné 4 K, Lovas Sándor 40 K, Govrik Kálmán r. kath. 5 K, Holvél Rudolf ág. hitv. ev. 4 K, Kecskeméti Sándor 2 K, Kereki János 4 K, Berki Imréné 5 K, Bottyán Bálint 16.59 K, Székely Józsefné 10 K, Székely Róza 6 K, Székely Ida 4 K, Fazekas János 4 K, Méhes Józsefné 4 K, Nyitrai Jánosné r. kath. 8 K, község 2 K, Perselypénz 35.35 K. Összesen: 171 K 94 fill.

Az egyházközség szegényeiről, árváiról 30 gyülekezetünkben gondoskodnak. Bors, Bojt, Fugyi, Hegyközpályi, Hegyközujlak, Köröskisjenő, Mezőtelki, Nagykakucs, Nyüved, Pósalaka, Rév és Váncsod egyházközségekben vagy azért, mert a polgári község látja el a szegény és árvaügyet, vagy mivel a szegény-alap csekély volta miatt nem vehető igénybe, e nagyfontosságú s elsősorban keresztyéni szép munkát kiengedték kezökből. Sőt ami egyébként örvendetes jelenség, az egyházközség tagjai olyan anyagi helyzetben vannak, hogy a segélyezés szüksége fenn nem forog. Ennek természetes következménye aztán az is, hogy ezekben az egyházakban, sőt ezeken kívül még Berettyószentmártonban, Biharon, Biharkeresztesen, Biharszentjánoson, Kismarján, Nagyszántón, Pelbárthidán, Siteren az egyházkerületnek 519—1908. szám alatt kiadott szabályrendelete végrehajtva nincsen. Mivel presbytériumainkat semmiféle ok sem menheti föl egyfelől a szegény és árvaügynek kézben tartása, másfelől a vonatkozó szabályrendelet szoros

betartása alól, mert itt nemcsak az anyagi segélyezésről, hanem az elhagyatottak és árvák lelki és testi gondjának föl vételéről is szó van, ami pedig eminens egyházi érdek, ennél fogva a megnevezett egyházközségek presbyteriumai haladéktalan intézkedésre és eljárásuk eredményének az esperesi hivatalhoz való bejelentésére hívandók fel. Gyülekezeteink az elmúlt évben 260 szegényt 1889 korona 66 fillérrel segélyeztek és 128 iskolai növendéket láttak el ruhával, csizmával, tankönyvekkel 448 korona 66 fillér értékben.

Felekezeti sérelmet a hegyközszáldobágyi egyházközség panaszol, hol a baptista proszelitaszerzés a meg nem engedhető határokat túllépi. A nagyváradai egyházközség pedig a róm. kath. zárdák tulkapásait tette szóvá, melyekben a református növendékek közül némelyek szülei reverzális alapján felekezeti vallásoktatásuktól elvonva, a róm. kath. vallástant tanulják. Nagy baj, hogy a konkrét bizonyítékok nem szerezhetők meg, mert az egyszerű állítás nem elégséges alap a panasz hivatalos kezelésére. A legtöbb, amit tenni lehet, nem egyéb, mint az illető iskola igazgatóságának figyelmeztetése a szabálytalan eljárásra, amelytől azonban alig lehet a helyzet megváltozását remélni.

Meglepő, hogy nemcsak azokban az egyházközségeinkben, ahol hiveink más vallásfelekezeti polgártársakkal élnek együtt, de szinmagyar református gyülekezeteinkben is utat törnek a hitelveinkkel ellenkező szokások, mint különösebben a temetőknél halottak napján való kivilágítása. Így Berettyószentmártonban, Fugyivásárhelyen, Hegyközc satáron, Hegyközkovácsiban, Hegyközpályiban, Mezőtelegden, Mezőtelkiben, Nagyváradon, Pósalakán, Pusztajlakon, Siteren, Szalárdon, Váradlesen. Sajnálatos, hogy itt-ott a babonáknak is helye jut a kálvinista agyban, amit elősegítenek a mindegyre nagyobb számban előforduló vegyes-házasságok, amelyek szerfölött alkalmasak a védőszentek, amulettek befogadására.

Ugyanazért nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy az erre hivatottaknak nemcsak a templomi szószéken kell forgatni a tiszta evangélium és az ebből táplálkozó nemesebb kultúra összes fegyvereit, hanem nagy gond és súly fektetendő a felolvasásokra, a gondjainkra

bizott nép nevelésére. Az elmúlt évben ennek a kötelességnek Bors, Bojt, Élesd, Fugyivásárhely, Furta, Hegyközpályi, Kismarja, Kisszántó, Nagykakucs, Nagyvárad, Pósalaka, Pusztajlak, Rév, Siter, Szalárd, Told és Jákóhodos egyházközségeinkben tettek eleget, melyeket hiveink kisebb-nagyobb számban látogattak is, a többi helyeken azonban valószínűleg a rendkívüli viszonyok miatt, a felolvasásokat illetőleg, kísérlet sem történt.

A parókhialis körök szervezése, Fugyivásárhelyen 2, Nagyváradon 3, egyébütt pedig egy körrel 33 egyházközségünkben megtörtént, Ártádon, Borson, Furtán, Hegyközkovácsiban, Hegyközsáldobágyon, Kisszántón, Nyüveden, Örvénden, Váncsodon azonban ez még mai napig függőben van, holott már régebben egyházmegyei határozat folytán a végrehajtásról jelentés is adatott. Ott a hol van is, a parókhialis tanács tagjainak számát, tisztviselőit csak hézagosan közlik az egyházlátogatási jegyzőkönyvek, miért is a lelkészek felhivandók, hogy jövőben e tekintetben is pontos adatokat közöljenek. De a hol szervezték is a parókhialis köröket, ott sem járnak el mindenütt, alig pár helyen, — a szabályrendelet utasításainak megfelelően. Pedig világos, hogy az egyháznak életképtelen szervekre nincsen szüksége. Minthogy a parókhialis tanácsnak az egyházi élet minden vonatkozására fontos hivatása van: nemcsak el kell várni, hogy e szabályrendelet mindenütt keresztül vitessék, hanem azt is, hogy odaadó jóindulattal a hitélet emelésének, s az egyház érdekei megvédésének (nem a presbytérium hatáskörébe utalt érdekek megvédésére gondolkod) hatékony eszközévé válják.

Épenilyen nehéznek látszik az ifjusági egyesületeknek a gyakorlati életbe való átvitele. Ezek létezéséről a biharkeresztesi, biharpüspökii, csökmői, élesdi, furtai és nagyváradai egyházközségek tesznek említést 514 taggal. Ha előző évi esperesi jelentésemet nézem, azt látom, hogy az egyházközségek egész sora hiányzik most, ahol ezelőtt az ifjusági egyesületek fungens szervei voltak az egyházi életnek. Hol vannak ma ezek? Már ab ovo vértelenek, életképtelenek voltak vagy a világháború zivartára elsöpörte őket. Lehetséges mindkettő. A jövő érdekében azonban ezeket fel kell halottaikból tamasztani,

s ahol idáig valójában életre sem keltek, a legelső kedvező alkalommal a fiú és leány felnőtteknél föltétlenül szervezni, mert ha valamikor, az idő jelei most figyelmeztetnek harsány, megrázó hangokon, hogy fajunknak, nemzetünknek testben és lélekben erős nemzedékre van szüksége, ha a jövőt megmenteni és megszerezni akarjuk.

Nőegylet csak Nagyváradon működik 310 taggal, Ref. Olvasókör is csak Nagyváradon 246, Jákóhódoson 135 taggal található. Másutt teljesen hiányoznak. Az egyházi énekkar is Ártándon, Csökmön, Élesden, Fugyivásárhelyen, Kismarján, Nagyváradon és Zsákán működik, az utóbbinak alapszabálya nincsen, az élesdi pedig nem mutatta azt be még a presbytériumnak sem. Kántoraink és tanítóinktól joggal kívánhatjuk, hogy az énekkarok szervezését magasabb egyházi szempontból vállalják magukra s ne tekintsék annak vezetését tehernek, ellenkezőleg mindenütt tartsák nemes büszkeségnek, ha a hitéletnek ezzel is szolgálatot tehetnek. Tehát ismételtlen figyelmébe ajánlandó lelkészeinknek, hogy a tanítókkal vállvetve az énekkarok mielőbbi szervezésén komolyan buzgólkodjanak.

Helyi vallásos irányu lap vagy folyóirat egyetlen egyházközségünkben sincsen, hanem Fugyi, Nagykakucs, Pósalaka és Jákóhodos kivételével hiveink mindenütt járatnak és olvasnak vallásosiratokat. Legkedvesebb és így legnagyobb számban forog kézen a Téli Ujság, Vasárnap stb. Népkönyvtár csak 23 egyházban található.

II. Az egyházközség külélete, szervezete, vagyona.

Egyházközségeinkben a presbytériumok mindenütt a felettes egyházhatóságilag elfogadott számban és az egyházi törvénynek megfelelően alakítottak meg, mintegy 624 választott és hivatali taggal. Mezőtelegd és Nagyvárad kivételével, mely helyeken a kettős elnökség szokásos, — a lelkészek elnöklése mellett évnegyedenként egyszer a törvényben előirt módon eszközölt összehívással megtartják gyűléseiket; természetesen, hogy ha az egyházközség ügyei követelik, a presbyteri gyűléseket egyébkor is összehívják, s Hegyközszáldobágyot kivéve, határozataikat az egyh. t. cz. 38—47.

§§-aiban foglalt rendelkezésnek megfelelően vezetik jegyzőkönyvbe. A jegyzőkönyvek mindenütt bekötött állapotban vannak és a jegyzői tiszte 7 egyházközségben a lelkészek, 33-ban hitfelekezeti vagy állami tanítók 2-ben pedig segédlelkész és más társadalmi állású egyháztagok töltik be.

Az egyházközségi közgyűlés képviseleti alapon minden egyházközségben szerveztetett 1791 taggal. Kiigazításra van szükség Biharpüspökiben, hol nem a törvényszerű létszámban alakított meg, amennyiben kevesebb. Jegyzőkönyvbe foglaltatnak határozatai épenoly törvényszerű módon miként azt az egyházi törvény a presbiteriumokra nézve elrendeli. E tekintetben is csak a hegyközszáldobágyi egyházközség igényel figyelemztetést.

A püspöki és esperesi körleveleket mindenütt megőrzik.

Az anyakönyveket pontosan vezetik, bekötve vannak, csak két darab régi anyakönyv javítandó Hcsatáron.

A parókhialis könyvtár törzskönyve, Pósalakát kivéve, — szabályszerűen vezettetik.

A lelkészi hivatalokban a postakönyv és iktató mindenütt meg van és azokat megfelelően használják.

Az egyházközségek levéltárai Told és Váncsod kivételével rendben tartatnak, s az egyházi törvénykönyv, zsinati, konventi, egyházkerületi és egyházmegyei jegyzőkönyvek, névtárak megvannak.

Régi, értékes anyakönyvek, gondnoki számadások, fontos okiratok, régi szent edényei, ingóságai Told kivételével jegyzékbe véve és gondozva vannak. Fugyi egyházközség azonban utasítandó, hogy ezeknek az értékeknek biztosítása végett záros szekrényt szerezzen be.

A vagyonleltár mindegyik egyházközségben megvan, s a múlt évi változást csak Bihar, Hkkovácsi és Nyüved nem vezette át. Az egyh. III. t. cz. 4. §-ában előírt rovatos kimutatás Hkujlak, Kismarja, Kisszántó, Mezőtelki, Nyüved, Siter és Jákóhodos egyházközségek irattárából hiányzik, holott ezt annak idején minden egyház elkészítette. Minélfogva megnevezett egyházközségek lelkészei utasítandók, hogy záros határidő alatt ezeket állítsák ki, erősítsék meg. Lehetséges, hogy a régi vagyonleltár mellett fel is találhatók, vagy ha adócsök-

kentési segélyért folyamodtak, a konventi irattártól eredetben vagy másolatban megkaphatók.

Ott, ahol az egyházközségeknek földbirtoka vagy bérháza van, — azokat részben vagy egészben bérbeadás útján értékesítik, de mint péld. Darvason az egyház kezelésében is gyümölcsöztetik. A haszonbérek nem folytak be Berettyószentmárton, Biharkeresztes, Bihar-püspöki, Bszntjános, Bors, Élesd, Furta, Hkcsatár, Hk-száldobágy, Mezőtelki, Nagykakucs, Nagykereki, Nyüved, Told és Jákóhodoson. A hátralékok beszédése iránt a kellő intézkedéseket Nyüved és Jákóhodos kivételével mindenütt megtették.

A borsi, bojti, köröskisjenői, mezőtelegdi, nagyszántói, pusztajlakai, siteri és váncsodi egyházközségek telekkönyvi ingatlanai még mindig elintézetlenek. Az eljárás részben az egyhm. ügyész ur közreműködésével már folyamatba is tétetett, ez ideig azonban eredményre nem vezetett. A köröskisjenői ingatlanra nézve az elbirtoklás ideje várandó be, a pusztajlakai egyházközség pedig a függő állapotot legjobb esetben csak adásvétel útján rendezheti. A csökmői egyházközségben a tagosítás folytán változott telekkönyvi állapotnak nyugvó pontra vitelét a háboru akadályozza. Új s eddig jelentés tárgyát sohasem képezte, hogy a hkpályii egyházközségnek 538[□]-öl szántóföldje a polgári község nevére telekkönyveztetett, miért is a presbytérum a telekkönyvi kiigazítási eljárásra utasítandó. A többi egyházközségekben a telekkönyvi állapot rendben van. A tanítók használatában levő ingatlanok a váncsodi fitanítói legelő kivételével mindenütt az egyházközségek nevének állanak.

Az egyházközségek a tulajdonukat képező vagy kezelésök alatt álló tőkéket és alapítványokat, amelyek az 1915. évi dec. 31-iki zárszámadás szerint 379,901 K 75 f.t tesznek ki, kötvényeken, takarékpénztári és hitelszövetkezeti betétekben, értékpapirokban (hadikölcsönkötvény) és váltón helyezik el az utóbbi időben presbyteri határozattal. De mert lehetnek és vannak is olyan régebbi kihelyezések, amelyek presbyteri határozat nélkül történtek, — szükségesnek látom, hogy az egyházközségek köteleztessenek az összes pénzkihelyezések átvizsgálására, s ha olyan kihelyezések volnának, ame-

lyeknél a presbytériumot nem kérdezték meg, azok felett a presbytériumok döntsenek, a kötvényekre a presbyteri határozatok keltét vezessék rá, a takarékpénztári és szövetkezeti betétekre nézve pedig a jövőben mindenkor az évi utolsó presbyteri gyűlésen névszerinti határozattal állapítsák meg, hogy mely pénzügyintézetnél történjék az elhelyezés. Annálinkább, mert Élesden és Hegyközpályiban a kötvényes követelések nem látszanak kellően biztosítottak.

E tekintetben a legszigorubb ellenőrzés követendő épen a biharkeresztesi eset miatt hol az egyházközségnek jelentékeny vagyona még mindig a legnagyobb bizonytalanságban van, amelyről egyébként az egyházközség és az egyhm. ügyész ur a jövő közgyűlésre jelentéstételre hivandó fel.

Különben az alapítványok rendeltetésszerűen kezeltetnek és használtatnak fel, de kamathátralékok vannak B.-püspökiben, Borson, Darvason, Fugyiban, Hegyközpályiban, Hegyközszáldobágyon, Köröskisjenőben, Nagykakucson, Pusztajlakon, Toldon és Jákóhodoson.

Az egyházlátogatási jegyzőkönyvnek arra a kérdésre, hogy melyek az egyházközség által tett alapítványok? — a legtöbb helyen olyan kétséges feleletek adatnak, amelyeknek alapján helyt álló előterjesztést tenni nem lehet. Nyilvánvaló, hogy itt olyan alapokról lehet szó, amelyeket maga az egyházközség mint jogi személy alapított. Ennélfogva elrendelendő, hogy idevonatkozólag a presbytériumok haladéktalanul pótló jelentést tegyenek, alaposan megvizsgálván alapítványaiknak eredetét.

A régi takarékmagtárak ma már megszűnő félen vannak, legtöbb helyen a terményalap egészben vagy részben készpénzben értékesített. 12 egyházközségben áll még fenn eredeti alakjában, de a kamatokat az évek óta tartó súlyos gazdasági viszonyok miatt nem fizetik pontosan, s így kisebb-nagyobb összegben kamathátralékok vannak Ártándon 1 K, Biharon 41.40 K, Borson, Bojton, Fugyiban, Fugyivásárhelyen, Hegyközcátáron 84.68 K, Hegyközkovácsiban 1.92 K, Mezőtelkiben, Nagykakucson, Siteren 27.59 K, Toldon és Jákóhodoson.

Biharkeresztes, Hegyközszáldobágy, Kismarja, Köröskisjenő, Nagykereki, Szalárd és Jákóhodos egyházak kivételével minden egyházközségnek van adóssága, a mely 449,692 K 70 fillért tesz ki. Ebből az összegből egyházi alapok és tőkék javára esik: 19024·97 K, Tőkekamatsegélyre: 69984·98 K, Népiskolai tőke-segélyre: 11300·19 K, Kollégiumi tartozásra: 33673·35 K, Egyhm. lelkészgyámint. pénztára: 5500 K, Egyházmegyei pénztárnak 470 K. Más pénztáraknak: 309,739·21 K. A kamatláb szerfölött változatos, az 1 %-tól némely helyen a törlesztési hányaddal együtt 13·1 %-ig fölmege. A kamatokat és törlesztéseket a bihari és siteri egyházközségeket kivéve pontosan fizetik.

Az egyháztagek egyházi adót minden egyházközségben fizetnek, még pedig 28 egyházban a normál adókulcs, 14-ben viszonyaikhoz képest megállapított adókulcs alapján. Az egyháztagek részére nem adnak adókönyvecskét Biharpüspökiben, Borson, Bojton, Élesden, Hegyközkovácsiban, Nagykakucson, Örvénden, Paptamásiban, Pósalakán, Réven, Jákóhodoson és Váradlesen. A kivetett egyházi adó nem fedezi a szükségletet Berettyószentmártonban, Biharon, Biharkeresztesen, Bihar-szentjánoson, Borson, Bojton, Csökmön, Darvason, Fugyiban, Furtán, Hegyközkovácsiban, Hegyközpályiban, Hegyközszáldobágyon, Hegyközujlakon, Kisszántón, Köröskisjenőben, Nagyszántón, Nyüveden, Örvénden, Paptamásiban, Pusztaujlakon, Réven, Siteren, Váncsodon és Váradlesen, mely egyházközségek Fugyi, Hegyközszáldobágy, Nagyszántó, Váncsod és Váradles kivételével adósegélyért, illetőleg az adósegély fölemeléséért folyamodtak. Az elmúlt év folyamán 28 egyházközség 26335,62 K adócsökkenési segélyt élvezett, 16 egyházközség pedig 11271·03 K (Furta nem mutatta ki) rendkívüli adó kivetésével igyekezett költségelőirányzati szükségleteit fedezni.

Az egyház számadásait mindenütt szabályszerűen vezeték és a múlt évi zárszámadásokat minden egyházközségben a törvényben előírott határidő alatt megvizsgáltatták. Az egyházközségek bevétele: 372 872·34 K, kiadása: 350,913·72, pénztári készlete: 22,048·66 K volt; tulkiadás: 90·04 K Hegyközpályiban fordult elő.

A presbytérium által megvizsgált számadásokat csak a nyüvedi és siteri egyházközség nem terjesztette föl a rendes időben, ez idő szerint azonban ezek a számadások is felülvizsgálás alatt állanak.

Az egyházi épületek közül a **templomok** jó karban vannak 30 egyházközségben, türhető Csökmön, sürgős javítást igényelnek: Bsztmártonban, Biharpüspökiben, Bszjtánoson, Hkszáldobágyon, Kismarján, Mezőtelkiben, Pelbárthidán, Váncsodon, Köröskisjenőben. A váradlesi templom jelenlegi helyéről átépítendő alkalmasabb területre, mert a gyakori javításra fordított tetemes kiadás egészen hiábavalónak látszik. A **lelkészlakok** kifogástalan állapotban találhatók 23 egyházközségben, egyideig még türhetők: Bojton, Csökmön, Hkkovácsiban és Nagykerekiben; javítandók: Ártádon, Bsztmártonban, Borson, Hkszáldobágyon, Mezőtelkiben, Nyüveden, Pelbárthidán, Váradlesen; rosszak és így lehetőleg mielőbb újraépítendőek: Bszjtánoson, Hkujlakon, Köröskisjenőben, Mezőtelegden, Nagykakucson, Nagyszántón és Síteren. Az **iskolák és tanítói lakok** jókarban vannak 18 egyházközségben, egyideig még fenntartható Borson és Csökmön; javítást igényelnek: Biharpüspökiben a fiu-, Bszjtánoson a leány-, Bojton a fiu-, Hkszáldobágyon, Nagyszántón és Örvéden a fiuiskolák; új iskola építendő Kismarján. A **melléképületek** rendbehozatala vagy kiegészítése tetemes anyagi áldozatot igényelnek egyházközségeinktől mindjárt a legközelebbi alkalmas időben, mert e tekintetben nagyon szomorú és elhagyatott állapotok találhatók jóformán mindenütt. A melléképületeket jókarban csak 13 egyházközségünkben láthatjuk, türhető még Biharszentjánoson, Bojton, Csökmön, Hegyközkovácsiban, részben Köröskisjenőben, ahol azonban már hiány is van, — Nagykakucson és Szalárdon, de haladéktalanul javítandók és kiegészítendőek: Ártádon a lelkészlakon, Bsztmártonban a lelkész- és tanítólakon, Biharon a lelkészi és 2 tanítói lakáson, Biharpüspökiben kivétel nélkül mindenütt, Borson a lelkésznel, Hegyközpályiban a lelkészi udvaron, Hegyközujlakon, Kisszántón, Örvéden, Pelbárthidán, Réven, Síteren a lelkészi lakásokon, Kismarján; Hegyközcsatárban pedig a legsürgősebben a lelkész udvarán klosett

építendő. A **bérepületek** (tanyák nincsenek) javítandók Élesden, Fugyiban. Váradlesen, rossz karban van Szalárdon, a hol esetleg újraépítendő.

Nagyobb mérvű épületjavítás vagy új építkezés fordult elő Biharon, a lelkész-udvarra új kerítés 504·80 K, temetőörnek lakás 332·60 K; Biarpüspökiben lelkészlak átalakítása 3216·36 K, Mezőtelegden a lelkészlakhoz új kerítés 341·97 kor. Más egyházközségekben az egyházi épületek fenntartására fordítottak kisebb-nagyobb összegeket, de a rendkívüli viszonyok folytán igen sok helyen még ettől is tartózkodtak.

Tűzkár ellen 37 egyházközség teljes értékig, 5 azonban csak a becsértékig biztosított.

Elzárható tűzmentes pénz és iratszekrénye csak pár egyházközségnek van, két kulccsal elzárható láda sincsen mindenütt, minek következtében az egyház értékei vagy a gondnok vagy a lelkészlakon a lelkész kezelése alatt állanak. Mindenesetre a felelősség és a biztonság megköveteli, hogy e részben minél előbb megfelelő berendezkedések történjenek. Hivatali pecsét mindenütt van.

A belhivatalnokok fizetését a rendkívüli nehéz viszonyok között is igyekeznek egyházközségeink kiszolgáltatni. Hátralék áll fenn Hkpályiban a lelkésznek 310·20 K, Hkszáldobágyon lelkésznek és tanítónak 3·5 m. tűzifa: Siteren a lelkésznek és tanítónak meg nem nevezett összeg, Jákóhodoson lelkésznek 250 K.

Sőt az adóterhek is csekély kivétellel minden egyházközség által lerovattak. Áll. adó hátraléka van Borsnak 230 K, Élesdnek 200 K, Nagyszántónak és Nagyváradnak a miatt, mert a városi adóhivatalnál minden sürgetés mellett sem képes tartozását megállapíttatni. Illetkegyenértéki hátraléka van Hkkovácsinak, Hkpályinak 20 K, Hkcsatárnak 20 K, Kismarjának, Révnek két évről és Siternek 109 K. Tanítói orsz. nyugdíjintézeti fizetetlen tartozása van Hkkovácsinak, Hkpályinak 48 K. A közigazgatási tartozásokat minden egyházközség rendezte.

Az elmúlt esztendő folyamán egyházközségeink közül közalapi tökésegélyt nyertek: Hegyközkovácsi iskolaépítésre 8000 K, Hegyközpályi iskolaépi-

tésre 10,000 K, Nagyszántó 4000 K, lelkeszlaképítésre, Váradless templomépítésre 3000 K; államsegélyt: Fugyi 40 K, Fugyivásárhely 40 K, Nagyszántó 40 K, Rév 40 K, Váradless 40 K egyházi közszükségletre, Hegyközpályi 3000 K, Nagykereki 3000 K, Pusztajlak 3000 K, iskolaépítésre. Másnemű segélyt: Berettyó-szentmárton a községtől isk. adósságra 500 K, Bihar-szentjános községtől és Hitelszövetkezettől javítási munkára 740 K, Fugyi Reform. Segélyegylet választmányától adósságtörlesztésre 100 K, Fugyivásárhely Ref. Segélyegylettől közszükségletre 200 K, egyházmegyétől 200 K, Hegyközcsatár közszükségletre a községtől 60 K, Kismarja közszükségletre a fogy. szövetkezettől 658 K, Nagyszántó Ref. Segélyegylettől adósságtörlesztésre 100 K, Nagyvárad a városi pénztárból hivatalnoki fizetésre 1311 K, Pelbárthida Ref. Segélyegylettől közszükségletre 200 K, Pusztajlak Ref. Segélyegylettől adósságtörlesztésre 100 K, Rév Ref. Segélyegylettől közszükségletre 100 K, Váncsod a községtől 390 K, Váradless Ref. Segélyegylettől közszükségletre 200 K.

Peres ügye van a biharpüspöki egyházközségnek a MAV-al egyházi föld kisajátításából kifolyólag; a pert mint felperes az egyh. hatóság hozzájárulásával 1914-ben indította meg; a dolog ezideig a helyszíni tárgyalás megtörténtéig jutott. A mezőtelkii egyházközségnek Cseri István örököseivel haszonbér követelés miatt; az egyház fölperesként érdekelt; a pör a felettes egyh. hatóság tudomása nélkül 1914-ben indult meg; e követelés telekkönyvileg előjegyezve, az árverés ezidő szerint meg nem tartható.

A temetők az egyházközségek nevén állanak, kivéve Ártádon az új temetőt, Csökmőt, Fugyit, Fugyivásárhelyt, Hegyközcsatáron az új temetőt, Kismarját, Mezőteleget, Nagyváradot (a vel. temető egyházi), Pusztajlakon az új temetőt, Siter, Zsákán és Váradlest, hol ezek a polgári község tulajdonát képezik. A temetők kerítve és árkolva vannak Kismarja, Mezőtelki és Siter kivételével mindenütt. Kisebb-nagyobb mértékben gondoztatnak is, csak Csökmön, Fugyiban, Kismarján, Mezőtelkiben, Réven és Siteren nem. A befásítás is

megtalálható Csökmőt, Kismarját és Sitert kivéve minden egyházközségben.

Az egyházmegyéhez intézés céljából a csökmői egyház rendkívüli adó, — Kismarja a nem református tanulók tandíj és Nagykereki új temető szerzés ügyét jelentette be.

III. Az egyházközségek iskola ügyei.

A bihari egyházmegye területén 31 egyházközség tart fenn iskolát 68 tanítóval, 68 tanteremmel 57 épületben. Az iskola Kiszántó kivételével, hol az 1915—16. tanévben még I—V oszt. volt, — mindenütt I—VI osztályu. Vegyes osztályok vannak 21 és osztott osztályok 10 egyházközségben.

Az egyházközségek iskoláik fenntartása céljából a múlt év folyamán az államtól tanítói fizetéskiegészítésre 47058 K-át, tandijkárpótlási segély címén 13823 K-t, iskolaáépítési államsegélyképen 9000 koronát nyertek. Ezenkívül iskolai segélyben részesültek B.-szentmárton a községtől 500 K, Biharszentjános a községtől 80 K, Furta a községtől 400 K, Hegyközcsatár a községtől 80 K és a leánytanító részére két szekér széna váltsága címén 20 K, Hegyközpályi a községtől 50 K, Hegyközszáldobágy a községtől 60 K, Kismarja a községtől 1436.60 K, Paptamási a községtől az iskolának és tanítóknak 14 öl tűzifa és 80 K, Told a községtől 60 K, Zsáka a gróf Almássy Imre uradalomtól 200 K, Váncsod a községtől 390 K.

A tanítói díjlevelek egyházzhatóságilag megerősítettek, a pelbárthidai díjlevélben azonban a megerősítés átvezetve nincsen, minélfogva az egyház utasítandó, hogy a legközelebbi közgyűlésre ez irányban fölterjesztést tegyen. A díjlevelek, ugyszintén a javadalmi jegyzőkönyvek az egyházközségek levéltárában megőrizendők.

A tanítók 3 kivételével természetben kapnak lakást, utóbbiak mindenütt a törvényszerű lakbérilletményt élvezik.

Ott, ahol az egyházközség iskolát nem tart fenn, a vallástanítást lelkészek, kántorok, állami és községi tanítók végelik, s ezért az államtól 2480 K, az egyház-

községektől 6770 K, összesen 9250 korona javadalomban és Jákóhodoson a régi felekezeti tanító javadalmi földjének élvezetében részesülnek. Ezekben az egyházközségekben református növendékeink állami, községi és más hitfelekezeti iskolába jártak.

Az iskolák a miniszteri 76000—1907. sz. rendeletben előírt naplókkal mindenütt felszerelve vannak. A szükséges taneszközök feltalálhatók a hegyközcsatári, hegyközpályi, kismarjai, pósalakai és siteri iskolák kivételével mindenütt.

Az 50 filléres beiratási díj az ifjúsági és tanítói szakkönyvtár céljára szedetik és arra fordítatik. A könyvtár összes iskoláinkban 3588 kötetből áll, amelyet Berettyószentmártonban a tanítónő, Biharon a tanítók, Hegyközcsatáron és Pelbárthidán a növendékek nem használnak.

A növendékek a rendkívüli viszonyok folytán az iskolát Berettyószentmártonban, Biharpüspökiben (a nagyobbak), Biharszentjánoson, Bojton, Csökmön, Hegyközcsatáron, Hegyközkovácsiban, Nagvszántón, Örvénden, Paptamásiban, Siteren, Toldon és Váncsodon rendetlenül látogatták. Sőt Darvason, hol az egyházközség szegénysége miatt a hadbavonult tanító helyettesítésére áldozatot hozni nem tudott, a lelkész betegsége folytán a tanításra nem vállalkozhatott, a gör. kath. hitfelekezeti iskola is szünetelt, — egész éven át tanítás nélkül maradtak a tankötelezettek. A rendkívüli helyzet magyarázhatja meg azt is, hogy az iskolai mulasztások Berettyószentmártonban, Biharszentjánoson, Bojton, Hegyközcsatáron, Hegyközkovácsiban, Paptamásiban és Zsákán a polgári hatósághoz meg sem küldettek, sőt ott is, ahol ezt az eljárást gyakorolták, a polgári hatóság sem fejtett ki semmi erélyt, minélfogva birságolási díj csak Hegyközüjlakon, Siteren szedtetett be, előbbi helyen 12 K, utóbbiban pedig 13 K.

Tankönyvekkel és taneszközökkel minden iskola ellátta növendékeit, ideértve vallástanítás szempontjából a nem hitfelekezeti iskoláinkban tanulókat is; ennélfogva e tekintetben kellő gondoskodás történt a szegény gyermekeket illetőleg szintén. Tankönyvekkel az egyházkerület által megállapított tankönyveket használták.

Az időnkénti iskolalátogatást jóformán mindenütt csak az iskolaszéki elnökök teljesítik, az iskolaszék tagjai alig néhány helyen vesznek abban részt.

A magyar címer és az iskola jellegét feltüntető külső felirat minden iskolaépületen megvan. A tantermekben az iskolaszéki elnök által aláírott órarendet is kifüggesztik.

A kiszabott tananyagot nem végezték el Berettyószentmártonban, Biharpüspökiben, Biharszentjánoson, Hegyközcsonkán, Hegyközkovácsiban, Hegyközsáldobágyon, Nyüveden, Örvénden és Paptamásiban a III—VI osztban, Pelbárhidán, Pósalakán, Pusztajlakon, Siteren és Toldon; a vallástanra nézve pedig Élesden, Fugyiban, Mezötelkiben, Váradlesen.

Az egyházlátogatóság a megvizsgált iskolákban az eredményt elfogadhatónak találta, sőt Barcsay Amália zsákai és Kovács Erzsébet kügypusztai tanítónők nagy szorgalmát és az általuk elért eredményt különösebben is kiemelte. Épenugy a vallás és énektanítás tekintetében minden elismerésre méltónak jelezte Varga Gedeon fugyivásárhelyi lelkész munkásságát. Részint amiatt, mert a tantermek járvány miatt bezárattak, részint mivel az évváró vizsgálatokat az egyházlátogató küldöttség megjelenése előtt megtartották, — nem volt megvizsgálható a borsi, hegyközcsonkai, hegyközsáldobágyi, paptamási nagyobb, pusztajlaki, siteri és váncsodi valamint a mezötelegydi, mezötelkii és szalárdi III—VI o. növendékek vallásoktatása.

Az isk. statisztikai adatokat minden egyházközség beterjesztette.

Személyi változások fordultak elő a tanítótestületben Ártádon lemondás, illetőleg nyugdíjazás folytán, Biharkeresztesen hasonló okból, Biharpüspökiben, hol az 5-ik tanerőt beállították, Nagykerekiben halálozás következtében, Nyüveden lemondás folytán, Pusztajlakon lemondás, Siteren hasonlóképen lemondás következtében. Ezenkívül itt emelendő ki, hogy a hadban levő tanítók helyettesítése vált szükségessé: Csökmön, Furtán, Hegyközpályiban amiatt, mert rendes tanítót választani nem lehetett, — Kisszántón, Nagyszántón. A többi katonai szolgálatot teljesítő tanítót osztályok összevoná-

sával vagy a lelkész kíséretével helyettesítették ; csak a darvasi egyházközség maradt, mint fentebb említettem, — tanító illetőleg helyettesítő nélkül.

IV. Egyházi tisztviselők, presbytereknek egymáshoz való viszonya, kötelességeik körében eljárása.

Az 1915. év folyamán a belhivatalnokok között következő változások fordultak elő :

Biharpüspökiben a nyugalomba lépett Bugyi Sándor helyébe Balajthy Jenő, Biharszentjánoson a nyugalmazott Szemess László állására Könyves János, Mezőtelegden az állást változtató dr. Gyenge János helyett Baka Béla választottak lelkészeknek. Ártándon Engi Ferenc helyébe Antal Géza, Biharkeresztesen Eszenyi Károly helyére Nagy Erzsébet, Biharpüspökiben Páklh Valéria, Nagykerekiben Kiss Lajos helyére Horkay Irén, Nyüveden Báthori Zoltán helyére Kovács Erzsébet, Pusztajlakon Egri Karolina helyére Iványi Gizella, Siteren Szalay István helyére Csath András okl. tanítók választottak meg.

A presbyterek hivatali kötelességüket a törvényben előírt buzgósággal nem teljesítik Bojton, Csökmön, Fugyiban, Toldon és Váncsodon.

A gyülekezet kebelében mindenütt béke és nyugalom van, de hiányzik az áldásos béke, szeretet és egyetértés Biharkeresztesen két tanító, Hegyközcsonáron a lelkész és tanító, Pelbárthidán a lelkész és tanító, Váncsodon a lelkész és fitanító között.

V. Statisztikai adatok.

Az egyházmegye lélekszáma az 1915. évi december hó 31-ik napján :

- a) anyaegyházakban fi: 33941, nő : 33531, összesen : 67,472
- b) szórványokban fi: 1437, nő : 1358, összesen : 3140

Együtt : fi: 35378, nő : 34889, összesen : 70,267

Született fi: 870, nő: 645, összesen : 1515. Ezek közül törvényes fi: 785, nő: 571, összesen : 1356 ; törvénytelen fi: 85, nő: 74, összesen : 159.

30 + 58 = 88

Meghalt fi : 761, nő : 735, összesen : 1496.

Házasságot kötött tiszta pár : 82, vegyes : 45, összesen : 127

Konfirmált fi : 374, nő : 432, összesen : 806.

Áttért fi : 4, nő : 3, összesen : 7.

Kitért fi : 6, nő : 24, összesen : 30, mely szám Nagy-
váradra esik.

Kitünő tisztelettel vagyok

Nagyvárad, 1916. szeptember hó 8.

alázatos szolgája:

Sulyok István

esperes.

